Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά L

2024/2173

30.8.2024

Πρακτικές οδηγίες προς τους διαδίκους σχετικά με τις υποθέσεις που άγονται ενώπιον του Δικαστηρίου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

(Οι αριθμοί παραπέμπουν στις αντίστοιχες παραγράφους)

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ..... 1 – 12

Τα στάδια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά τους 1

Η εκπροσώπηση των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου ..... 2 – 4

Τα έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και η δικαστική αρωγή ..... 5 – 8

Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ..... 9 – 11

Η απόδοση ονομασίας στις ανωνυμοποιημένες προδικαστικές υποθέσεις 12

II. Η ΕΓΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ..... 13 – 61

Ο σκοπός της έγγραφης διαδικασίας 13

Η έγγραφη διαδικασία στις προδικαστικές υποθέσεις ..... 14 – 17

Η έγγραφη διαδικασία στις ευθείες προσφυγές ..... 18 – 24

Το δικόγραφο της προσφυγής ..... 18 – 19

Το υπόμνημα αντικρούσεως ..... 20 – 21

Το υπόμνημα απαντήσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως 22

Αίτηση εφαρμογής ταχείας διαδικασίας 23

Αιτήσεις αναστολής εκτελέσεως ή λήψεως προσωρινών μέτρων (Διαδικασία προσωρινής προστασίας) 24

Η έγγραφη διαδικασία στις αναιρέσεις ..... 25 – 38

Η αίτηση αναιρέσεως ..... 26 – 31

Το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως ..... 32 – 33

Η ανταναίρεση 34

Το υπόμνημα επί της ανταναιρέσεως 35

Τα υπομνήματα απαντήσεως και ανταπαντήσεως ..... 36 – 37

Οι υποβαλλόμενες βάσει του άρθρου 57 του Οργανισμού αιτήσεις αναιρέσεως 38

Η εμπιστευτικότητα στο πλαίσιο των αναιρέσεων ..... 39 – 40

Η παρέμβαση στις ευθείες προσφυγές και στις αναιρέσεις ..... 41 – 47

Η αίτηση παρεμβάσεως 41

Οι παρατηρήσεις επί της αιτήσεως παρεμβάσεως 42

Το υπόμνημα παρεμβάσεως 43

Οι παρατηρήσεις επί του υπομνήματος παρεμβάσεως 44

Οι εκπρόθεσμες αιτήσεις παρεμβάσεως 45

Η παρέμβαση στο πλαίσιο αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων ή ταχείας διαδικασίας 46

Ο αποκλεισμός της παρεμβάσεως στις προδικαστικές υποθέσεις 47

Η μορφή και η δομή των διαδικαστικών εγγράφων ..... 48 – 54

Η κατάθεση και η διαβίβαση των διαδικαστικών εγγράφων ..... 55 – 61

III. Η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ..... 62 – 90
Ο σκοπός της επ' ακροατηρίου συζητήσεως 63
Η αίτηση διεξαγωγής επ' ακροατηρίου συζητήσεως 64
Η κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και η ανάγκη ταχείας και πλήρους απαντήσεως σε αυτή ..... 65 – 66
Διευθετήσεις ενόψει της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ..... 67 – 69
Η συμμετοχή στην επ' ακροατηρίου συζήτηση μέσω τηλεδιασκέψεως ..... 70 – 73
Ο συνήθης τρόπος διεξαγωγής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως 74
Το πρώτο στάδιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως: οι αγορεύσεις ..... 75 – 77
Ο σκοπός των αγορεύσεων 75
Χρόνος ομιλίας και ενδεχόμενη αύξησή του 76
Ο αριθμός των αγορητών 77
Το δεύτερο στάδιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως: οι ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου ..... 78 – 79
Το τρίτο στάδιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως: οι δευτερολογίες 80
Η διατήρηση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα 81
Οι γλώσσες που χρησιμοποιούνται κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ..... 82 – 84
Οι απαιτήσεις της ταυτόχρονης διερμηνείας και οι συνακόλουθοι περιορισμοί ..... 85 – 86
Η μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση διαδικασία ..... 87 – 88
Η ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα και η δημοσίευση της αποφάσεως που περατώνει τη δίκη ..... 89 – 90
IV. ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ..... 91 – 92

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τον κανονισμό διαδικασίας και, ιδίως, το άρθρο 208,

λαμβάνοντας υπόψη τα ακόλουθα:

(1) Στις 10 Δεκεμβρίου 2019 το Δικαστήριο θέσπισε, βάσει του άρθρου 208 του κανονισμού διαδικασίας, νέες πρακτικές οδηγίες προς τους διαδίκους, σχετικά με τις υποθέσεις που άγονται ενώπιον του Δικαστηρίου ([1]). Σκοπός των εν λόγω πρακτικών οδηγιών ήταν να ληφθούν υπόψη τόσο η πείρα που είχε αποκτηθεί κατά την εφαρμογή του κανονισμού διαδικασίας, επτά έτη μετά την έναρξη ισχύος του, την 1η Νοεμβρίου 2012, όσο και ορισμένες σημαντικές νομοθετικές εξελίξεις, ιδίως στον τομέα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή στον δικονομικό τομέα κατόπιν της θεσπίσεως μηχανισμού προηγούμενης εγκρίσεως της εξετάσεως ορισμένων κατηγοριών αιτήσεων αναιρέσεως.

(2) Εντούτοις, από την έναρξη ισχύος των οδηγιών αυτών, την 1η Μαρτίου 2020, έχουν σημειωθεί και άλλες σημαντικές τεχνικές και νομοθετικές εξελίξεις.

(3) Ειδικότερα, αφενός, το Δικαστήριο εξοπλίστηκε, στο πλαίσιο της υγειονομικής κρίσεως λόγω της πανδημίας της νόσου Covid-19, με τα απαραίτητα τεχνικά εργαλεία και μέσα για τη διαδικτυακή αναμετάδοση των επ' ακροατηρίου συζητήσεων και την παροχή στους διαδίκους ή στους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένους οι οποίοι κωλύονται να μετάσχουν διά ζώσης στην επ' ακροατηρίου συζήτηση της δυνατότητας συμμετοχής σε αυτή μέσω τηλεδιασκέψεως, εφόσον τηρούνται ορισμένες νομικής και τεχνικής φύσεως προϋποθέσεις.

(4) Αφετέρου, το πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο κανονισμός διαδικασίας του Δικαστηρίου τροποποιήθηκαν προκειμένου να προβλεφθεί, μεταξύ άλλων, η δημοσίευση εκ μέρους του Δικαστηρίου των υπομνημάτων ή παρατηρήσεων που κατατίθενται στις προδικαστικές υποθέσεις, υπό την προϋπόθεση ότι ο συντάκτης τους δεν θα εναντιωθεί στη δημοσίευση αυτήν εντός εύλογου χρόνου μετά την περάτωση της υποθέσεως ([2]).

(5) Κατά συνέπεια, προς το συμφέρον της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και χάριν μεγαλύτερης σαφήνειας, πρέπει να θεσπιστούν νέες πρακτικές οδηγίες οι οποίες να λαμβάνουν υπόψη τις προμνησθείσες εξελίξεις και να παρέχουν επιπλέον στους διαδίκους πρόσθετες διευκρινίσεις επί σειράς πρακτικών ζητημάτων που συνδέονται με την έγγραφη ή την προφορική διαδικασία.

(6) Όπως και οι πρακτικές οδηγίες τις οποίες αντικαθιστούν, οι νέες αυτές οδηγίες, που ισχύουν για όλες τις κατηγορίες υποθέσεων των οποίων μπορεί να επιληφθεί το Δικαστήριο, δεν έχουν ως σκοπό να υποκαταστήσουν τις εφαρμοστέες διατάξεις του Οργανισμού και του κανονισμού διαδικασίας. Σκοπός τους είναι να παράσχουν τη δυνατότητα στους διαδίκους και στους εκπροσώπους τους να κατανοήσουν καλύτερα το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών και να σχηματίσουν μιαν ακριβέστερη εικόνα της διεξαγωγής της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και, ιδίως, των πρακτικών περιορισμών που αντιμετωπίζει το Δικαστήριο, όσον αφορά ειδικότερα τη διεκπεραίωση και τη μετάφραση των διαδικαστικών εγγράφων ή την ταυτόχρονη διερμηνεία των παρατηρήσεων που αναπτύσσονται κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η γνώση και η τήρηση των παρουσών οδηγιών αποτελεί για τους διαδίκους, όπως και για το Δικαστήριο, την καλύτερη εγγύηση ότι η εξέταση των υποθέσεων θα γίνεται υπό βέλτιστες συνθήκες,

ΘΕΣΠΙΖΕΙ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ:

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τα στάδια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και τα ουσιώδη χαρακτηριστικά τους

1. Υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων προβλεπομένων από το πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Οργανισμός) ή από τον κανονισμό διαδικασίας, η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου περιλαμβάνει, κατά κανόνα, ένα έγγραφο στάδιο και ένα προφορικό στάδιο. Η έγγραφη διαδικασία έχει ως σκοπό την παρουσίαση ενώπιον του Δικαστηρίου των λόγων, των αιτιάσεων ή των επιχειρημάτων των διαδίκων ή, προκειμένου περί προδικαστικής υποθέσεως, των παρατηρήσεων τις οποίες οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι επιθυμούν να διατυπώσουν σχετικά με τα υποβαλλόμενα από τα δικαστήρια των κρατών μελών της Ένωσης ερωτήματα. Όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, η γραπτή διαδικασία συμπληρώνεται από την προφορική διαδικασία. Η προφορική διαδικασία έχει ως σκοπό να παράσχει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να ολοκληρώσει την εικόνα που έχει για την υπόθεση ακούγοντας τους διαδίκους ή τους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένους σε επ' ακροατηρίου συζήτηση και/ή τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα.

([1]) ΕΕ L 42 I της 14ης Φεβρουαρίου 2020, σ. 1.

([2]) Βλέπε κανονισμό (ΕΕ, Ευρατόμ) 2024/2019 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση του πρωτοκόλλου αριθ. 3 περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L, 2024/2019, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2019/oj), και τις θεσπισθείσες την 2α Ιουλίου 2024 Τροποποιήσεις του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου (ΕΕ L, 2024/2094, 12.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/proc_internal/2024/2094/oj).

Η εκπροσώπηση των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

2. Κατά τις διατάξεις του άρθρου 19 του Οργανισμού, *οι διάδικοι στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου πρέπει υποχρεωτικά να εκπροσωπούνται από δεόντως εξουσιοδοτημένο προς τούτο πρόσωπο*. Με εξαίρεση τα κράτη μέλη, τα άλλα κράτη που μετέχουν στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΧ), την Εποπτεύουσα Αρχή της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (στο εξής: ΕΖΕΣ), καθώς και τα όργανα της Ένωσης, που εκπροσωπούνται κατά κανόνα από εκπρόσωπο που διορίζεται για κάθε υπόθεση, οι λοιποί διάδικοι εκπροσωπούνται από δικηγόρο που έχει δικαίωμα παραστάσεως ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους ή άλλου κράτους συμβαλλόμενου στη Συμφωνία ΕΟΧ. Η απόδειξη της ιδιότητας αυτής πρέπει να προσκομίζεται, μόλις ζητηθεί, σε κάθε στάση της δίκης. Εξομοιώνονται προς τους δικηγόρους, κατά το άρθρο 19, έβδομο εδάφιο, του Οργανισμού, οι καθηγητές υπήκοοι κράτους μέλους η νομοθεσία του οποίου τους αναγνωρίζει δικαίωμα παραστάσεως σε δικαστήριο.

3. Στις προδικαστικές υποθέσεις, το Δικαστήριο λαμβάνει ωστόσο υπόψη, όσον αφορά την εκπροσώπηση των διαδίκων της κύριας δίκης, τους δικονομικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Όποιος έχει δικαίωμα να εκπροσωπεί διάδικο ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μπορεί, επομένως, να τον εκπροσωπεί και ενώπιον του Δικαστηρίου, στην περίπτωση δε που οι εθνικοί δικονομικοί κανόνες το επιτρέπουν, οι διάδικοι της κύριας δίκης δικαιούνται να υποβάλουν οι ίδιοι τις γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις τους. Σε περίπτωση αμφιβολιών επ' αυτού, το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε να ζητήσει τις απαιτούμενες πληροφορίες από τους διαδίκους της κύριας δίκης, από τους εκπροσώπους τους ή από το αιτούν δικαστήριο.

4. Στις ευθείες προσφυγές και στις αιτήσεις αναιρέσεως, οι εκπρόσωποι και οι δικηγόροι που εκπροσωπούν έναν διάδικο οφείλουν εξάλλου, σύμφωνα με τα άρθρα 119, παράγραφος 2, και 168, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, να καταθέσουν στη γραμματεία επίσημο έγγραφο ή πρόσφατη εντολή που να βεβαιώνει ότι έχουν την εξουσία να εκπροσωπούν τον συγκεκριμένο διάδικο στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου.

Τα έξοδα της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου και η δικαστική αρωγή

5. Υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 143 του κανονισμού διαδικασίας, η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου χωρεί δωρεάν και κατά συνέπεια δεν του οφείλεται κανένα τέλος ή επιβάρυνση λόγω της ασκήσεως προσφυγής ή της καταθέσεως διαδικαστικού εγγράφου. Τα δικαστικά έξοδα περί των οποίων γίνεται λόγος στα άρθρα 137 επ. του κανονισμού διαδικασίας περιλαμβάνουν αποκλειστικά τα λεγόμενα «δυνάμενα να αναζητηθούν» έξοδα, δηλαδή τα ποσά που ενδεχομένως οφείλονται στους μάρτυρες και στους πραγματογνώμονες και τα αναγκαία έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι διάδικοι λόγω της συμμετοχής τους στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, τα οποία συνδέονται με την αμοιβή του εκπροσώπου τους και με τα έξοδα μετακινήσεως και διαμονής στο Λουξεμβούργο, όταν διεξάγεται επ' ακροατηρίου συζήτηση. Το Δικαστήριο ορίζει ποιος φέρει τα δικαστικά έξοδα και ποιο είναι το ύψος τους με την απόφαση ή τη διάταξη που περατώνει τη δίκη, ενώ στις προδικαστικές υποθέσεις εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

6. Αν ένας διάδικος ή, στις προδικαστικές υποθέσεις, ένας διάδικος της κύριας δίκης βρίσκεται σε αδυναμία να αντιμετωπίσει το σύνολο ή μέρος των εξόδων της δίκης, μπορεί οποτεδήποτε να ζητήσει τη χορήγηση δικαστικής αρωγής. Για να ληφθούν υπόψη, οι σχετικές αιτήσεις πρέπει εντούτοις να πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 115 έως 118 (αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως) και 185 έως 189 (αναιρέσεις) του κανονισμού διαδικασίας και να συνοδεύονται από κάθε στοιχείο και δικαιολογητικό που παρέχει τη δυνατότητα στο Δικαστήριο να εκτιμήσει την πραγματική οικονομική κατάσταση του αιτούντος. Υπό το πρίσμα αυτό είναι, επομένως, σημαντικό ο αιτούμενος δικαστική αρωγή να διαβιβάζει στο Δικαστήριο τόσο τα έγγραφα στα οποία αναγράφονται τα διαφόρων ειδών εισοδήματα και επιδόματα τα οποία εισπράττει (όπως εκκαθαριστικό σημείωμα μισθοδοσίας, απόσπασμα τραπεζικού λογαριασμού ή έγγραφο εκδοθέν από δημόσια αρχή ή οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης) όσο και τα έγγραφα σχετικά με τις δαπάνες τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίζει (όπως σύμβαση μισθώσεως ή πιστώσεως, βεβαίωση σχετικά με τα δίδακτρα συντηρούμενου τέκνου, πίνακα αμοιβών ή τιμολόγια).

7. Δεδομένου ότι στις προδικαστικές υποθέσεις το Δικαστήριο αποφαίνεται κατόπιν αιτήσεως δικαστηρίου κράτους μέλους, οι διάδικοι της κύριας δίκης πρέπει να ζητούν κατά προτεραιότητα τη χορήγηση δικαστικής αρωγής, εφόσον προβλέπεται, από το δικαστήριο αυτό ή από τις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους, δεδομένου ότι η σχετική απόφαση του Δικαστηρίου έχει επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με τη δικαστική αρωγή που χορηγείται σε εθνικό επίπεδο.

8. Χρήσιμο είναι να υπομνησθεί ότι, όταν δέχεται την αίτηση δικαστικής αρωγής, το Δικαστήριο αναλαμβάνει να καλύψει, εντός των ορίων που το ίδιο, ενδεχομένως, καθορίζει, μόνον τα έξοδα επικουρήσεως και εκπροσωπήσεως του αιτούντος ενώπιον του Δικαστηρίου. Κατά τους κανόνες που προβλέπει ο κανονισμός διαδικασίας, τα ως άνω έξοδα μπορούν να αναζητηθούν αργότερα από το Δικαστήριο με την απόφαση ή τη διάταξη που περατώνει τη δίκη και αποφαίνεται επί των δικαστικών εξόδων, ενώ ο δικαστικός σχηματισμός που αποφαίνεται επί της αιτήσεως δικαστικής αρωγής μπορεί επιπλέον να ανακαλέσει οποτεδήποτε το σχετικό ευεργέτημα αν οι συνθήκες που οδήγησαν στη χορήγησή του μεταβληθούν κατά τη διάρκεια της δίκης.

Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

9. Προκειμένου να διασφαλίσει τη βέλτιστη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως στο πλαίσιο των δημοσιεύσεων στις οποίες προβαίνει σχετικά με τις υποθέσεις που άγονται ενώπιόν του, *το Δικαστήριο τηρεί κατά κανόνα ανωνυμία κατά την εκδίκαση των προδικαστικών υποθέσεων*. Η επιλογή αυτή σημαίνει στην πράξη ότι, αν το αιτούν δικαστήριο έχει προβεί σε ανωνυμοποίηση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως ή έχει αποφασίσει την απάλειψη δεδομένων φυσικών προσώπων ή οντοτήτων που εμπλέκονται στη διαφορά της κύριας δίκης, το Δικαστήριο διατηρεί την ανωνυμοποίηση ή την απάλειψη αυτή στο πλαίσιο της ενώπιόν του διαδικασίας. Στην αντίθετη περίπτωση –πλην ιδιαίτερων περιστάσεων–, το Δικαστήριο απαλείφει το ονοματεπώνυμο των φυσικών προσώπων των οποίων γίνεται μνεία στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και, κατά περίπτωση, άλλα στοιχεία από τα οποία θα μπορούσε να προκύψει η ταυτότητά τους. Προς διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των μέτρων που λαμβάνονται προς τον σκοπό αυτόν, όλοι οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι οφείλουν να μην κοινολογούν, με τα υπομνήματα ή τις γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις τους, δεδομένα που απαλείφθηκαν στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

10. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν και για τις αναιρέσεις. Ειδικότερα, πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, το Δικαστήριο τηρεί την ανωνυμία που έχει αποφασίσει το Γενικό Δικαστήριο, οι δε διάδικοι καλούνται να την τηρήσουν και στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου.

11. Σε κάθε περίπτωση, όταν διάδικος επιθυμεί να μη δημοσιοποιηθεί το όνομά του ή ορισμένα δεδομένα που τον αφορούν στο πλαίσιο υποθέσεως που άγεται ενώπιον του Δικαστηρίου –ή, αντιστρόφως, όταν ο διάδικος αυτός επιθυμεί να δημοσιοποιηθούν το όνομά του και τα δεδομένα αυτά στο πλαίσιο της εν λόγω υποθέσεως–, έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί στο Δικαστήριο προκειμένου αυτό να αποφασίσει αν πρέπει να ανωνυμοποιηθεί εν όλω ή εν μέρει η υπόθεση ή αν η ανωνυμοποίηση που έχει ήδη εφαρμοστεί πρέπει να διατηρηθεί. Για να διασφαλιστεί, ωστόσο, η αποτελεσματικότητά του, το σχετικό αίτημα πρέπει να διατυπώνεται το ταχύτερο δυνατόν. Πράγματι, λόγω της ευρείας χρήσεως των νέων τεχνολογιών πληροφορήσεως και επικοινωνίας, η ανωνυμοποίηση στερείται κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας όταν η σχετική με την οικεία υπόθεση ανακοίνωση έχει ήδη δημοσιευθεί στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* ή, στις προδικαστικές υποθέσεις, όταν η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως έχει ήδη επιδοθεί στους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένους, έναν μήνα περίπου μετά την κατάθεσή της στο Δικαστήριο.

Η απόδοση ονομασίας στις ανωνυμοποιημένες προδικαστικές υποθέσεις

12. Το Δικαστήριο δίδει, κατά γενικό κανόνα, πλασματική ονομασία στις προδικαστικές υποθέσεις που έχουν ανωνυμοποιηθεί. *Αυτή η πλασματική ονομασία δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα των διαδίκων ούτε, καταρχήν, σε υπαρκτά ονόματα.* Μοναδικός σκοπός της είναι η διευκόλυνση της απόδοσης ονομασίας στις υποθέσεις στις οποίες τηρείται ανωνυμία και ο ευχερέστερος προσδιορισμός τους.

II. **Η ΕΓΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

Ο σκοπός της έγγραφης διαδικασίας

13. Η έγγραφη διαδικασία έχει ουσιώδη σημασία για την κατανόηση της υποθέσεως από το Δικαστήριο. Πρέπει να του παρέχει τη δυνατότητα, μέσω της αναγνώσεως των υπομνημάτων ή παρατηρήσεων που κατατίθενται, να σχηματίσει σαφή ιδέα περί του αντικειμένου της ενώπιόν του υποθέσεως και περί του διακυβεύματός της. Ο σκοπός αυτός είναι κοινός όσον αφορά την εξέταση όλων των υποθέσεων των οποίων επιλαμβάνεται το Δικαστήριο, η διεξαγωγή όμως και οι λεπτομέρειες της έγγραφης διαδικασίας διαφέρουν αναλόγως της φύσεως της υποθέσεως. Ενώ στις ευθείες προσφυγές ή στις αναιρέσεις οι διάδικοι καλούνται να λάβουν θέση επί των υπομνημάτων που έχουν καταθέσει οι λοιποί διάδικοι, η έγγραφη διαδικασία στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως χαρακτηρίζεται από την έλλειψη αντιδικίας, οι δε κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι απλώς καλούνται να εκθέσουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους επί των ερωτημάτων που υποβάλλει εθνικό δικαστήριο, χωρίς να έχουν γνώση, καταρχήν, της θέσεως των λοιπών ενδιαφερομένων επί των ίδιων ερωτημάτων. Ως εκ τούτου, είναι διαφορετικές οι απαιτήσεις όσον αφορά τόσο τη μορφή και το περιεχόμενο των παρατηρήσεων αυτών όσο και τη μεταγενέστερη διεξαγωγή της διαδικασίας, διευκρινιζομένου όμως ότι ως επί το πλείστον τα υπομνήματα ή οι παρατηρήσεις που κατατίθενται κατά την έγγραφη διαδικασία πρέπει να μεταφράζονται. *Πρέπει επομένως να προκρίνεται πάντοτε η χρήση σύντομων και απλών περιόδων και η επιχειρηματολογία των διαδίκων πρέπει να εκτίθεται στο σώμα του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων και όχι στα τυχόν παραρτήματα.*

Η έγγραφη διαδικασία στις προδικαστικές υποθέσεις

14. Λόγω της ελλείψεως αντιδικίας στο πλαίσιο της προδικαστικής διαδικασίας, δεν προβλέπεται κανένας συγκεκριμένος τύπος για την κατάθεση των υπομνημάτων ή γραπτών παρατηρήσεων εκ μέρους των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων. Οι ενδιαφερόμενοι αυτοί, όταν τους επιδίδεται από το Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, μπορούν να υποβάλουν, αν το επιθυμούν, υπόμνημα με το οποίο εκθέτουν την άποψή τους επί της υποβληθείσης από το αιτούν δικαστήριο αιτήσεως. Ο σκοπός του εν λόγω υπομνήματος –το οποίο πρέπει να κατατεθεί εντός μη επιδεχόμενης παράταση προθεσμίας δύο μηνών (παρεκτεινόμενης, κατ' αποκοπήν, λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες) από της επιδόσεως της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως– είναι να *διαφωτίσει το Δικαστήριο επί του περιεχομένου της αιτήσεως αυτής και, ιδίως, επί των απαντήσεων που πρέπει να δοθούν στα ερωτήματα που υποβάλλει* το αιτούν δικαστήριο.

15. Το ως άνω υπόμνημα πρέπει να είναι πλήρες και να περιλαμβάνει, ειδικότερα, επιχειρηματολογία σκοπούσα να στηρίξει την απάντηση του Δικαστηρίου στα υποβληθέντα ερωτήματα, χωρίς όμως να απαιτείται να επαναλαμβάνει το νομικό ή πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς που εκτίθεται στην απόφαση περί παραπομπής, εκτός αν αυτό χρήζει συμπληρωματικών παρατηρήσεων. Υπό την επιφύλαξη της συνδρομής ιδιαίτερων περιστάσεων ή της εφαρμογής ειδικών διατάξεων του κανονισμού διαδικασίας που επιβάλλουν περιορισμό της εκτάσεως των υπομνημάτων λόγω του επείγοντος της υποθέσεως, οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατίθενται σε προδικαστική υπόθεση δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 20 σελίδες.

16. Όπως προκύπτει από το άρθρο 96, παράγραφος 3, του κανονισμού διαδικασίας, τα υπομνήματα ή οι γραπτές παρατηρήσεις που έχουν κατατεθεί στις προδικαστικές υποθέσεις δημοσιεύονται στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως ή την επίδοση της διατάξεως που αποφαίνεται επί των υποβληθέντων από το αιτούν δικαστήριο προδικαστικών ερωτημάτων, εκτός αν ένας από τους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένους εναντιωθεί στη δημοσίευση του υπομνήματος ή των παρατηρήσεών του. Επομένως, ενόψει της δημοσιεύσεως αυτής, *είναι ουσιώδες τα εν λόγω δικόγραφα να μην περιέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.*

17. Αν ένας κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενος εκτιμά ότι το υπόμνημα ή οι παρατηρήσεις του δεν πρέπει να δημοσιευθούν στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να το δηλώσει ρητώς, είτε στο συνοδευτικό έγγραφο του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων είτε με χωριστό έγγραφο διαβιβαζόμενο στη γραμματεία σε μεταγενέστερο στάδιο της διαδικασίας, αλλά, εν πάση περιπτώσει, το αργότερο τρεις μήνες μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως ή την επίδοση της διατάξεως που περατώνει τη δίκη.

Η έγγραφη διαδικασία στις ευθείες προσφυγές

Το δικόγραφο της προσφυγής

18. Στις ευθείες προσφυγές, λόγω του ότι πρόκειται για υποθέσεις αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, η έγγραφη διαδικασία διέπεται από αυστηρότερους κανόνες. Οι κανόνες αυτοί ορίζονται στα άρθρα 119 επ. (τίτλος 4) του κανονισμού διαδικασίας και αφορούν τόσο την υποχρέωση εκπροσωπήσεως των διαδίκων από δικηγόρο ή εκπρόσωπο όσο και τις τυπικές προϋποθέσεις που συνδέονται με το περιεχόμενο και την εμφάνιση των δικογράφων. Από το άρθρο 120 του κανονισμού διαδικασίας προκύπτει, ειδικότερα, ότι το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιέχει το όνομα και την κατοικία του προσφεύγοντος και τον προσδιορισμό του καθού, καθώς και επακριβή προσδιορισμό του αντικειμένου της διαφοράς, τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς και επιχειρήματα που τεκμηριώνονται, ενδεχομένως, με αποδεικτικά στοιχεία ή προτεινόμενα αποδεικτικά μέσα, καθώς και τα αιτήματα του προσφεύγοντος. *Η μη τήρηση των επιταγών αυτών συνεπάγεται το απαράδεκτο της προσφυγής, το δικόγραφο της οποίας, πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 30 σελίδες.*

19. Όπως προκύπτει από το άρθρο 120, στοιχείο γ΄, του κανονισμού διαδικασίας, στο δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να επισυνάπτεται υποχρεωτικά συνοπτική έκθεση των προβαλλόμενων ισχυρισμών. Η έκθεση αυτή –που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις δύο σελίδες– αποσκοπεί στη διευκόλυνση της συντάξεως της ανακοινώσεως η οποία αφορά κάθε υπόθεση που άγεται ενώπιον του Δικαστηρίου και η οποία πρέπει να δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* σύμφωνα με το άρθρο 21, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας.

Το υπόμνημα αντικρούσεως

20. Για το υπόμνημα αντικρούσεως, περί του οποίου γίνεται λόγος στο άρθρο 124 του κανονισμού διαδικασίας, προβλέπονται οι ίδιες, κατ' ουσίαν, τυπικές προϋποθέσεις με το δικόγραφο της προσφυγής, το δε υπόμνημα αυτό πρέπει να υποβάλλεται εντός δύο μηνών από της επιδόσεως του δικογράφου της προσφυγής. Η εν λόγω προθεσμία –παρεκτεινόμενη λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες κατ' αποκοπήν– μπορεί να παραταθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατόπιν υποβολής, σε εύθετο χρόνο, δεόντως αιτιολογημένης αιτήσεως εκθέτουσας τις περιστάσεις που δικαιολογούν μια τέτοια παράταση.

21. Δεδομένου ότι το νομικό πλαίσιο της δίκης καθορίζεται από το δικόγραφο της προσφυγής, η επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται με το υπόμνημα αντικρούσεως πρέπει να διαρθρώνεται, κατά το μέτρο του δυνατού, ακολουθώντας τους λόγους ακυρώσεως ή τις αιτιάσεις που προβάλλονται με το ως άνω δικόγραφο. Κατά τη διάρκεια της δίκης απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία. Εξάλλου, το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς πρέπει να εκτίθεται στο υπόμνημα αντικρούσεως μόνο στον βαθμό που αμφισβητούνται τα όσα εκτίθενται συναφώς στο δικόγραφο της προσφυγής ή αν απαιτούνται συμπληρωματικές διευκρινίσεις. *Όπως και το δικόγραφο της προσφυγής και πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, το υπόμνημα αντικρούσεως δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 30 σελίδες.*

Το υπόμνημα απαντήσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως

22. Ο προσφεύγων και ο καθού μπορούν να συμπληρώσουν την επιχειρηματολογία τους, αν το κρίνουν αναγκαίο, ο πρώτος με υπόμνημα απαντήσεως και ο δεύτερος με υπόμνημα ανταπαντήσεως. Τα εν λόγω υπομνήματα υπόκεινται στους ίδιους τυπικούς κανόνες που ισχύουν για το δικόγραφο της προσφυγής και το υπόμνημα αντικρούσεως, αλλά, λαμβανομένου υπόψη του προαιρετικού και συμπληρωματικού χαρακτήρα τους, πρέπει να είναι κατ' ανάγκην συντομότερα. Δεδομένου ότι το πλαίσιο της διαφοράς και οι λόγοι ακυρώσεως ή οι αιτιάσεις που αποτελούν το επίκεντρό της έχουν ήδη εκτεθεί (ή αμφισβητηθεί) κατά τρόπο εμπεριστατωμένο με το δικόγραφο της προσφυγής και με το υπόμνημα αντικρούσεως, *το υπόμνημα απαντήσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως έχουν ως μόνο σκοπό να παράσχουν τη δυνατότητα στον προσφεύγοντα και στον καθού να διευκρινίσουν τη θέση τους ή να εξειδικεύσουν την επιχειρηματολογία τους σχετικά με κάποιο σημαντικό ζήτημα*, εξάλλου δε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 126 του κανονισμού διαδικασίας, ο πρόεδρος μπορεί επίσης να προσδιορίσει ο ίδιος τα ζητήματα τα οποία πρέπει να αφορούν τα υπομνήματα αυτά. Επομένως, πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, το υπόμνημα απαντήσεως και το υπόμνημα ανταπαντήσεως δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις δέκα περίπου σελίδες. Τα ως άνω υπομνήματα πρέπει να κατατίθενται στη γραμματεία εντός των τασσόμενων από το Δικαστήριο προθεσμιών, οι οποίες μπορούν να παραταθούν από τον πρόεδρο μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και κατόπιν δεόντως αιτιολογημένης αιτήσεως.

Αίτηση εφαρμογής ταχείας διαδικασίας

23. Όταν η φύση της υποθέσεως απαιτεί να αποφανθεί το Δικαστήριο το συντομότερο δυνατόν, ο προσφεύγων ή ο καθού μπορούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο την εκδίκαση μιας υποθέσεως με ταχεία διαδικασία κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του κανονισμού διαδικασίας. Εντούτοις, η δυνατότητα αυτή, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 133 του κανονισμού διαδικασίας, εξαρτάται από την υποβολή, με χωριστό δικόγραφο, σχετικής ρητής αιτήσεως εκθέτουσας λεπτομερώς τις περιστάσεις που δικαιολογούν την εφαρμογή μιας τέτοιας διαδικασίας, συνεπάγεται δε, σε περίπτωση αποδοχής της αιτήσεως, προσαρμογή της έγγραφης διαδικασίας. Ειδικότερα, μπορεί να συντμηθούν οι κανονικές προθεσμίες υποβολής των υπομνημάτων, καθώς και να περιοριστεί η έκτασή τους, κατ' εφαρμογήν δε του άρθρου 134 του κανονισμού διαδικασίας η υποβολή υπομνήματος απαντήσεως ή ανταπαντήσεως ή υπομνήματος παρεμβάσεως είναι δυνατή μόνον αν ο πρόεδρος το κρίνει αναγκαίο.

Αιτήσεις αναστολής εκτελέσεως ή λήψεως προσωρινών μέτρων (Διαδικασία προσωρινής προστασίας)

24. Μια ευθεία προσφυγή μπορεί να συνοδεύεται και από αίτηση αναστολής εκτελέσεως της προσβαλλομένης πράξεως ή αίτηση λήψεως προσωρινών μέτρων, αιτήσεις οι οποίες προβλέπονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 278 και 279 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ). Ωστόσο, κατά τις διατάξεις του άρθρου 160 του κανονισμού διαδικασίας, μια τέτοια αίτηση είναι παραδεκτή μόνον αν ο αιτών προσέβαλε την επίμαχη πράξη με προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου ή αν η εν λόγω αίτηση προέρχεται από διάδικο στην ήδη εκκρεμή ενώπιον του Δικαστηρίου υπόθεση, πρέπει δε να υποβάλλεται με χωριστό δικόγραφο προσδιορίζον τόσο το αντικείμενο της διαφοράς και τα περιστατικά από τα οποία προκύπτει το επείγον της υποθέσεως όσο και τους πραγματικούς και νομικούς ισχυρισμούς που δικαιολογούν, εκ πρώτης όψεως, τη λήψη του ζητούμενου μέτρου («fumus boni iuris»). Κατά κανόνα, η αίτηση επιδίδεται στον αντίδικο, στον οποίο ο πρόεδρος τάσσει σύντομη προθεσμία για την υποβολή γραπτών ή προφορικών παρατηρήσεων. Σε περίπτωση κατεπείγοντος, ο πρόεδρος μπορεί να κάνει δεκτή την αίτηση προσωρινώς και πριν ακόμη ο αντίδικος υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

Η έγγραφη διαδικασία στις αναιρέσεις

25. Η έγγραφη διαδικασία στις αναιρέσεις έχει πολλές ομοιότητες με την έγγραφη διαδικασία στις ευθείες προσφυγές. Οι σχετικοί κανόνες περιλαμβάνονται στα άρθρα 167 επ. (τίτλος 5) του κανονισμού διαδικασίας που ορίζουν ειδικότερα τόσο το αναγκαίο περιεχόμενο της αιτήσεως αναιρέσεως και του υπομνήματος επί της αιτήσεως αναιρέσεως όσο και το αντικείμενο των αιτημάτων τους.

Η αίτηση αναιρέσεως

26. Όπως προκύπτει από τα άρθρα 168 και 169 του κανονισμού διαδικασίας, που συμπληρώνουν, συναφώς, τα άρθρα 56 έως 58 του Οργανισμού, η αναίρεση δεν επιτρέπεται να βάλλει κατά πράξεως θεσμικού ή άλλου οργάνου ή οργανισμού της Ένωσης, αλλά μόνο κατά αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου αποφαινόμενου επί προσφυγής κατά τέτοιας πράξεως. Από τη διευκρίνιση αυτή προκύπτει ότι με την αίτηση αναιρέσεως πρέπει οπωσδήποτε να ζητείται η ολική ή μερική αναίρεση της κρίσεως του Γενικού Δικαστηρίου, όπως αυτή περιλαμβάνεται στο διατακτικό της αποφάσεως ή διατάξεώς του, και όχι η ακύρωση της προσβληθείσας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου πράξεως. Μόνον αν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο μπορεί να δεχθεί, εν όλω ή εν μέρει, τα αιτήματα που υποβλήθηκαν πρωτοδίκως, αποκλειομένης της υποβολής νέου αιτήματος. Ως εκ τούτου, οι λόγοι και τα νομικά επιχειρήματα που προβάλλονται με την αίτηση αναιρέσεως –η οποία, πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 25 σελίδες– πρέπει *να προσδιορίζουν με ακρίβεια τα σημεία του σκεπτικού της αποφάσεως ή διατάξεως του Γενικού Δικαστηρίου που αμφισβητούνται και να εκθέτουν επακριβώς τους λόγους για τους οποίους η τελευταία πάσχει πλάνη περί το δίκαιο*, ειδάλλως είναι απαράδεκτοι.

27. Επιπροσθέτως, προς διευκόλυνση της συντάξεως της ανακοινώσεως που δημοσιεύεται σύμφωνα με το άρθρο 21, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, ο αναιρεσείων πρέπει να επισυνάψει στην αίτηση αναιρέσεως συνοπτική έκθεση των ως άνω λόγων αναιρέσεως, μη υπερβαίνουσα τις δύο σελίδες.

28. Η αίτηση αναιρέσεως πρέπει επίσης να συνοδεύεται από τα έγγραφα που πιστοποιούν την τήρηση των προϋποθέσεων που ορίζονται στο άρθρο 19 του Οργανισμού και επαναλαμβάνονται στο άρθρο 119 του κανονισμού διαδικασίας. Πρόκειται, αφενός, για το αποδεικτικό νομιμοποιήσεως που βεβαιώνει ότι ο δικηγόρος που εκπροσωπεί τον αναιρεσείοντα έχει ικανότητα παραστάσεως ενώπιον των δικαστηρίων κράτους μέλους ή άλλου κράτους συμβαλλομένου στη Συμφωνία ΕΟΧ και, αφετέρου, για το επίσημο έγγραφο ή την πρόσφατη εντολή του αναιρεσείοντος που πιστοποιεί ότι ο δικηγόρος αυτός έχει την εξουσία να τον εκπροσωπεί στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου. Το επίσημο έγγραφο ή η εντολή που προσκομίστηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου λαμβάνεται υπόψη μόνον εφόσον ορίζει ρητώς ότι καλύπτει και την τυχόν μεταγενέστερη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου.

29. Στις περιπτώσεις του άρθρου 58α του Οργανισμού, ο αναιρεσείων πρέπει επίσης να επισυνάψει στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως *αίτηση για την έγκριση της εξετάσεως της αιτήσεως αναιρέσεως, χωριστή από την ίδια την αίτηση αναιρέσεως*. Η εν λόγω αίτηση εγκρίσεως, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις επτά σελίδες, πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου το Δικαστήριο να έχει τη δυνατότητα να αποφανθεί επ' αυτής και να προσδιορίσει, σε περίπτωση εν μέρει εγκρίσεως της εξετάσεως, τους λόγους αναιρέσεως τους οποίους θα πρέπει να αφορά το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως.

30. Στην αίτηση για την έγκριση της εξετάσεως της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να παρατίθενται σαφώς και επακριβώς οι λόγοι στους οποίους στηρίζεται η αίτηση αναιρέσεως, να προσδιορίζεται με την ίδια σαφήνεια και ακρίβεια το νομικό ζήτημα που εγείρεται με κάθε λόγο αναιρέσεως και να εκτίθενται κατά συγκεκριμένο τρόπο οι λόγοι για τους οποίους το ζήτημα αυτό είναι σημαντικό για την ενότητα, τη συνοχή ή την εξέλιξη του δικαίου της Ένωσης.

31. Σύμφωνα με το άρθρο 170α, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας, η έλλειψη τέτοιας αιτήσεως εγκρίσεως συνεπάγεται το απαράδεκτο της αιτήσεως αναιρέσεως στο σύνολό της.

Το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως

32. Εντός μη επιδεχόμενης παράταση προθεσμίας δύο μηνών από της επιδόσεως της αιτήσεως αναιρέσεως –παρεκτεινόμενης, κατ' αποκοπήν, λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες–, κάθε διάδικος της συγκεκριμένης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου υποθέσεως ο οποίος έχει συμφέρον να γίνει δεκτή ή να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως μπορεί να υποβάλει υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως. Αν η υπόθεση την οποία αφορά η αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου είχε συνεκδικασθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου με μία ή περισσότερες άλλες υποθέσεις, οι διάδικοι των λοιπών αυτών υποθέσεων δεν θα καταστούν αυτοδικαίως διάδικοι στη δίκη ενώπιον του Δικαστηρίου. Θα μπορούν να υποβάλουν υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως μόνον εφόσον είναι διάδικοι και στην υπόθεση την οποία αφορά η αναίρεση.

33. Το περιεχόμενο του υπομνήματος επί της αιτήσεως αναιρέσεως διέπεται από τους κανόνες που θέτει το άρθρο 173 του κανονισμού διαδικασίας, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 174 του κανονισμού διαδικασίας, με το υπόμνημα αυτό ζητείται να γίνει δεκτή ή να απορριφθεί ολικώς ή μερικώς η αίτηση αναιρέσεως. *Η νομική επιχειρηματολογία που περιλαμβάνεται στο υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να διαρθρώνεται, κατά το μέτρο του δυνατού, ακολουθώντας τους προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως*, δεν είναι όμως απαραίτητο να επαναλαμβάνεται, με το υπόμνημα αυτό, το νομικό και πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς, εκτός αν αμφισβητούνται τα όσα εκτίθενται συναφώς στην αίτηση αναιρέσεως ή αν απαιτούνται συμπληρωματικές διευκρινίσεις. Αντιθέτως, αμφισβήτηση σχετική με το παραδεκτό, εν όλω ή εν μέρει, της αιτήσεως αναιρέσεως πρέπει να περιλαμβάνεται στο σώμα του υπομνήματος, δεδομένου ότι η δυνατότητα –την οποία προβλέπει το άρθρο 151 του κανονισμού διαδικασίας– προβολής ενστάσεως απαραδέκτου με χωριστό δικόγραφο δεν υφίσταται στις αναιρέσεις. Όπως και η αίτηση αναιρέσεως και υπό την επιφύλαξη της συνδρομής ειδικών περιστάσεων, το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 25 σελίδες.

Η ανταναίρεση

34. Αν διάδικος σε υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, στον οποίο κοινοποιείται αίτηση αναιρέσεως, προτίθεται να αμφισβητήσει την κρίση του δικαιοδοτικού αυτού οργάνου επί ζητήματος το οποίο δεν εθίγη με το δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει να ασκήσει ανταναίρεση κατά της αποφάσεως ή διατάξεως του Γενικού Δικαστηρίου. Η ανταναίρεση πρέπει να ασκηθεί με χωριστό δικόγραφο, εντός της ίδιας, μη επιδεχόμενης παράταση, προθεσμίας, όπως η προβλεπόμενη για την κατάθεση του υπομνήματος επί της αιτήσεως αναιρέσεως, και να πληροί τους όρους των άρθρων 177 και 178 του κανονισμού διαδικασίας. *Οι προβαλλόμενοι λόγοι και τα νομικά επιχειρήματα πρέπει οπωσδήποτε να διαφέρουν από όσα προβάλλονται με το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως.*

Το υπόμνημα επί της ανταναιρέσεως

35. Όταν ασκείται ανταναίρεση, ο αναιρεσείων όπως και κάθε άλλος διάδικος της συγκεκριμένης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου υποθέσεως που έχει συμφέρον να γίνει δεκτή ή να απορριφθεί η ανταναίρεση μπορεί να υποβάλει υπόμνημα επί της ανταναιρέσεως, το οποίο περιορίζεται στους προβαλλόμενους με την ανταναίρεση λόγους. Κατά το άρθρο 179 του κανονισμού διαδικασίας, το εν λόγω υπόμνημα πρέπει να υποβληθεί εντός μη επιδεχόμενης παράταση προθεσμίας δύο μηνών από την επίδοση του δικογράφου της ανταναιρέσεως (παρεκτεινόμενης, κατ' αποκοπήν, λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες).

Τα υπομνήματα απαντήσεως και ανταπαντήσεως

36. Είτε πρόκειται για αναίρεση είτε για ανταναίρεση, η αίτηση αναιρέσεως ή η ανταναίρεση και το υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως ή το υπόμνημα επί της ανταναιρέσεως μπορούν να συμπληρωθούν με υπόμνημα απαντήσεως και υπόμνημα ανταπαντήσεως, ιδίως προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στους διαδίκους να λάβουν θέση επί ενστάσεως απαραδέκτου ή επί νέων στοιχείων προβληθέντων με το ή τα υπομνήματα επί της αιτήσεως αναιρέσεως ή με το ή τα υπομνήματα επί της ανταναιρέσεως. Σε αντίθεση με τους κανόνες που ισχύουν στις ευθείες προσφυγές, *η εν λόγω δυνατότητα εξαρτάται εντούτοις από τη ρητή άδεια του Προέδρου του Δικαστηρίου*. Συναφώς, ο αναιρεσείων (ή ο ανταναιρεσείων) καλείται να υποβάλει, εντός προθεσμίας επτά ημερών από την επίδοση του ή των υπομνημάτων επί της αιτήσεως αναιρέσεως (ή του ή των υπομνημάτων επί της ανταναιρέσεως) –παρεκτεινόμενης, κατ' αποκοπήν, λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες–, δεόντως αιτιολογημένη αίτηση εκθέτουσα τους λόγους για τους οποίους, κατά την άποψη του διαδίκου αυτού, είναι αναγκαίο υπόμνημα απαντήσεως. Η αίτηση αυτή –που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις τρεις σελίδες– πρέπει να είναι κατανοητή αφ' εαυτής, χωρίς να χρειάζεται αναδρομή στην αίτηση αναιρέσεως ή στην ανταναίρεση ούτε στο υπόμνημα επί της αιτήσεως αναιρέσεως ή στο υπόμνημα επί της ανταναιρέσεως.

37. Λόγω της ειδικής φύσεως της αναιρετικής διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας εξετάζονται αποκλειστικά νομικά ζητήματα, ο πρόεδρος, αν δεχθεί το αίτημα υποβολής υπομνήματος απαντήσεως, μπορεί επιπλέον να περιορίσει το αντικείμενο και την έκταση του υπομνήματος αυτού, καθώς και του ακολουθούντος υπομνήματος ανταπαντήσεως. Η τήρηση των υποδείξεων αυτών συνιστά ουσιώδη προϋπόθεση για την εύρυθμη διεξαγωγή της διαδικασίας, *ενώ η υπέρβαση του ορισθέντος αριθμού σελίδων ή η έγερση άλλων ζητημάτων με το υπόμνημα απαντήσεως ή το υπόμνημα ανταπαντήσεως συνεπάγεται την επιστροφή του εν λόγω υπομνήματος στον συντάκτη του.*

Οι υποβαλλόμενες βάσει του άρθρου 57 του Οργανισμού αιτήσεις αναιρέσεως

38. Οι κανόνες που παρατίθενται στα σημεία 25 έως 37 των παρουσών οδηγιών δεν έχουν εντούτοις πλήρη εφαρμογή στις αιτήσεις αναιρέσεως κατά των αποφάσεων ή διατάξεων του Γενικού Δικαστηρίου που απορρίπτουν αίτηση παρεμβάσεως ή εκδίδονται κατόπιν αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων δυνάμει των άρθρων 278 ή 279 ΣΛΕΕ. Δυνάμει του άρθρου 57, τρίτο εδάφιο, του Οργανισμού, τέτοιες αιτήσεις αναιρέσεως υπόκεινται στην ίδια διαδικασία όπως και οι αιτήσεις λήψεως προσωρινών μέτρων που υποβάλλονται απευθείας ενώπιον του Δικαστηρίου. Ως εκ τούτου, τάσσεται σύντομη προθεσμία στους διαδίκους για την υποβολή των ενδεχόμενων παρατηρήσεών τους επί της αιτήσεως αναιρέσεως, το δε Δικαστήριο αποφαίνεται επ' αυτής χωρίς συμπληρωματική έγγραφη διαδικασία ή ακόμη και χωρίς προφορική διαδικασία.

Η εμπιστευτικότητα στο πλαίσιο των αναιρέσεων

39. Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω σημεία, η αίτηση αναιρέσεως και τα υπομνήματα που κατατίθενται στη συνέχεια επιδίδονται σε όλους τους διαδίκους της συγκεκριμένης υποθέσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, ανεξαρτήτως της δικονομικής ιδιότητάς τους στη δίκη ενώπιον του δικαιοδοτικού αυτού οργάνου (προσφεύγων, καθού ή παρεμβαίνων). Δεδομένου ότι η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται κατά το άρθρο 58 του Οργανισμού σε νομικά ζητήματα, οι διάδικοι οφείλουν να μην εκθέτουν στα υπομνήματά τους απόρρητα ή εμπιστευτικά στοιχεία. Εάν, σε εξαιρετική περίπτωση, είναι εντούτοις επιθυμητή η εμπιστευτική μεταχείριση ορισμένων στοιχείων ενός υπομνήματος, ο συντάκτης του καλείται να υποβάλει, με χωριστό δικόγραφο, δεόντως αιτιολογημένη αίτηση εμπιστευτικής μεταχειρίσεως (προσδιορίζουσα το εύρος της ζητούμενης εμπιστευτικής μεταχειρίσεως και τους διαδίκους τους οποίους αυτή αφορά), καθώς και μη εμπιστευτικό κείμενο του υπομνήματός του το οποίο να μπορεί να επιδοθεί στους λοιπούς αυτούς διαδίκους. Όσον αφορά στοιχεία τα οποία περιείχε η δικογραφία του Γενικού Δικαστηρίου, η ζητούμενη εμπιστευτική μεταχείριση με την εν λόγω αίτηση δεν μπορεί, πάντως, να είναι ευρύτερη εκείνης που είχε αποφασίσει ήδη το δικαιοδοτικό αυτό όργανο έναντι των παρεμβαινόντων.

40. Εάν το Δικαστήριο δεχθεί την αίτηση εμπιστευτικής μεταχειρίσεως, το μη εμπιστευτικό κείμενο του υπομνήματος επιδίδεται στους λοιπούς διαδίκους της συγκεκριμένης υποθέσεως. Εάν η αίτηση εμπιστευτικής μεταχειρίσεως γίνει εν μέρει δεκτή, ο διάδικος που την υπέβαλε καλείται να προσκομίσει αμελλητί νέο μη εμπιστευτικό κείμενο του υπομνήματός του, το οποίο το Δικαστήριο θα επιδώσει στους λοιπούς διαδίκους άμα την παραλαβή του.

Η παρέμβαση στις ευθείες προσφυγές και στις αναιρέσεις

Η αίτηση παρεμβάσεως

41. Κατά το άρθρο 40 του Οργανισμού, τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, αφενός, και, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο δεύτερο και το τρίτο εδάφιο του άρθρου αυτού, τα τρίτα κράτη που μετέχουν στη Συμφωνία ΕΟΧ, η Εποπτεύουσα Αρχή της ΕΖΕΣ, τα λοιπά όργανα και οργανισμοί της Ένωσης, καθώς και κάθε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, αφετέρου, μπορούν να παρεμβαίνουν στις διαφορές που υποβάλλονται στην κρίση του Δικαστηρίου προς υποστήριξη, εν όλω ή εν μέρει, των αιτημάτων ενός των διαδίκων. Για να ληφθεί υπόψη, η αίτηση παρεμβάσεως πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 130, παράγραφοι 2 έως 4, του κανονισμού διαδικασίας και να υποβληθεί, αντιστοίχως, εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων (προκειμένου περί αιτήσεως παρεμβάσεως που υποβάλλεται στο πλαίσιο ευθείας προσφυγής) ή ενός μηνός (προκειμένου περί αιτήσεως παρεμβάσεως που υποβάλλεται στο πλαίσιο αναιρέσεως). Η προθεσμία αυτή, παρεκτεινόμενη λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες κατ' αποκοπήν, αρχίζει να τρέχει από τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της ανακοίνωσης για την οποία γίνεται λόγος στο άρθρο 21, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας.

Οι παρατηρήσεις επί της αιτήσεως παρεμβάσεως

42. Μετά την επίδοση της αιτήσεως παρεμβάσεως, οι κύριοι διάδικοι καλούνται, σύμφωνα με το άρθρο 131, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας, να διατυπώσουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους επί της αιτήσεως παρεμβάσεως εντός δέκα ημερών από την επίδοσή της. Εάν, εντός της προθεσμίας αυτής, παρεκτεινόμενης, κατ' αποκοπήν, λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες, οι κύριοι διάδικοι επισημάνουν απόρρητα ή εμπιστευτικά στοιχεία ή έγγραφα η κοινοποίηση των οποίων στον παρεμβαίνοντα θεωρούν ότι μπορεί να τους βλάψει, καλούνται να προσκομίσουν μη εμπιστευτική μορφή των στοιχείων ή εγγράφων αυτών, η οποία να μπορεί να επιδοθεί στον αιτούμενο την παρέμβαση αν η αίτησή του γίνει δεκτή.

Το υπόμνημα παρεμβάσεως

43. Όταν γίνεται δεκτή η αίτηση παρεμβάσεως και γνωστοποιούνται στον παρεμβαίνοντα όλα τα διαδικαστικά έγγραφα που επιδίδονται στους διαδίκους, με εξαίρεση, ενδεχομένως, απόρρητα ή εμπιστευτικά στοιχεία ή έγγραφα, ο παρεμβαίνων έχει στη διάθεσή του έναν μήνα και δέκα ημέρες από της παραλαβής των εγγράφων αυτών για να υποβάλει υπόμνημα παρεμβάσεως. Το εν λόγω υπόμνημα πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 132, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, το περιεχόμενό του όμως είναι οπωσδήποτε συνοπτικότερο από το υπόμνημα του υπέρ ου η παρέμβαση, η δε έκτασή του δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 10 σελίδες. *Δεδομένου ότι η παρέμβαση έχει, όντως, παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με την κύρια διαφορά,* ο παρεμβαίνων δεν πρέπει να επαναλαμβάνει με το υπόμνημά του τους λόγους ή τα επιχειρήματα που περιλαμβάνονται στα υπομνήματα του υπέρ ου η παρέμβαση και πρέπει να εκθέτει μόνο συμπληρωματικούς ισχυρισμούς ή επιχειρήματα, που στηρίζουν την άποψη του τελευταίου. Η επανάληψη του νομικού και πραγματικού πλαισίου της διαφοράς παρέλκει, εκτός αν αμφισβητούνται τα όσα εκτέθηκαν συναφώς με τα υπομνήματα των κύριων διαδίκων ή αν είναι αναγκαίες επιπλέον διευκρινίσεις.

Οι παρατηρήσεις επί του υπομνήματος παρεμβάσεως

44. Μετά την κατάθεση του υπομνήματος παρεμβάσεως, ο πρόεδρος μπορεί, αν το κρίνει αναγκαίο, να ορίσει προθεσμία προς υποβολή σύντομων παρατηρήσεων επί του υπομνήματος αυτού. Η κατάθεση ωστόσο τέτοιων παρατηρήσεων, των οποίων η έκταση δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 5 σελίδες, είναι προαιρετική. Σκοπός των παρατηρήσεων είναι αποκλειστικά να παράσχουν τη δυνατότητα στους κύριους διαδίκους να απαντήσουν σε ορισμένους ισχυρισμούς του παρεμβαίνοντος ή να λάβουν θέση επί νέων ισχυρισμών ή επιχειρημάτων που αυτός προβάλλει. Όταν δεν συντρέχουν τέτοιες περιστάσεις, συνιστάται να μην κατατίθενται παρατηρήσεις και να ενημερώνεται συναφώς το Δικαστήριο, προς αποφυγή της άσκοπης παρατάσεως της διάρκειας της έγγραφης διαδικασίας.

Οι εκπρόθεσμες αιτήσεις παρεμβάσεως

45. Εφόσον πληροί τους όρους του άρθρου 130, παράγραφοι 2 έως 4, του κανονισμού διαδικασίας, αίτηση παρεμβάσεως υποβαλλόμενη μετά τη λήξη της κατά το άρθρο 130, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας προθεσμίας έξι εβδομάδων ή της κατά το άρθρο 190, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας προθεσμίας ενός μηνός μπορεί επίσης να ληφθεί υπόψη από το Δικαστήριο, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι θα περιέλθει σε αυτό πριν λάβει την απόφαση να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 60, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας. Στην περίπτωση αυτή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 129, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας, ο παρεμβαίνων θα μπορεί να υποβάλει τις παρατηρήσεις του κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εφόσον διεξαχθεί τέτοια συζήτηση στη συγκεκριμένη υπόθεση.

Η παρέμβαση στο πλαίσιο αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων ή ταχείας διαδικασίας

46. Οι ίδιοι κανόνες ισχύουν καταρχήν στο πλαίσιο αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων ή σε περίπτωση εφαρμογής ταχείας διαδικασίας. Πλην ιδιαίτερων περιστάσεων που να δικαιολογούν την κατάθεση γραπτών παρατηρήσεων, το πρόσωπο ή η οντότητα στο οποίο επετράπη να παρέμβει στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας μπορεί να αναπτύξει τις παρατηρήσεις του μόνον προφορικώς, εφόσον διεξαχθεί επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Ο αποκλεισμός της παρεμβάσεως στις προδικαστικές υποθέσεις

47. Οι ανωτέρω κανόνες, σχετικά με την παρέμβαση, δεν έχουν εφαρμογή στις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως. Λόγω της ελλείψεως αντιδικίας στην κατηγορία αυτή υποθέσεων και λόγω της ειδικής αποστολής του Δικαστηρίου όταν αυτό καλείται να αποφανθεί, στο πλαίσιο της υποβολής προδικαστικού ερωτήματος, επί της ερμηνείας ή του κύρους του δικαίου της Ένωσης, μόνον οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι –και ενδεχομένως τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμοί της Ένωσης εφόσον τους ζητηθεί δυνάμει του άρθρου 24, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού– επιτρέπεται να υποβάλουν γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις επί των ερωτημάτων που υποβάλλουν στο Δικαστήριο τα δικαστήρια των κρατών μελών.

Η μορφή και η δομή των διαδικαστικών εγγράφων

48. Ανεξαρτήτως των στοιχείων που προαναφέρθηκαν και των υποχρεώσεων ως προς το περιεχόμενο των διαδικαστικών εγγράφων που απορρέουν από τις διατάξεις του Οργανισμού και του κανονισμού διαδικασίας, τα υπομνήματα και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατίθενται ενώπιον του Δικαστηρίου πρέπει να πληρούν ορισμένες επιπλέον προϋποθέσεις, προς διευκόλυνση της αναγνώσεως και της διεκπεραιώσεως των εγγράφων αυτών από το Δικαστήριο και ιδίως της μεταφράσεώς τους σε μία ή περισσότερες γλώσσες. Οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν τόσο τη μορφή και την εμφάνιση των διαδικαστικών εγγράφων όσο και τη δομή ή την έκτασή τους.

49. Από τυπικής απόψεως, καταρχάς, τα υπομνήματα ή οι παρατηρήσεις που καταθέτουν οι διάδικοι ή οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι πρέπει οπωσδήποτε να υποβάλλονται σε μορφή η οποία να παρέχει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής διαχειρίσεως των εν λόγω διαδικαστικών εγγράφων από το Δικαστήριο. Προς τούτο, *πρέπει υποχρεωτικά να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία*:

— το υπόμνημα ή οι παρατηρήσεις συντάσσονται σε λευκό χαρτί, χωρίς διαγραμμίσεις, διαστάσεων A4, το δε κείμενο πρέπει να είναι γραμμένο στη μία μόνον (εμπρόσθια) όψη του φύλλου, όχι και στις δύο·

— πρέπει να χρησιμοποιείται κοινή γραμματοσειρά (όπως Times New Roman, Courrier ή Arial) μεγέθους τουλάχιστον 12 στιγμών εντός του κειμένου και 10 στιγμών στις υποσημειώσεις, με διάστιχο 1,5 και περιθώρια, κάθετα και οριζόντια, τουλάχιστον 2,5 cm (άνω, κάτω, αριστερά και δεξιά)·

— όλες οι παράγραφοι του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων πρέπει να φέρουν αύξουσα συνεχή αρίθμηση·

— το ίδιο ισχύει για τις σελίδες του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων, περιλαμβανομένων των τυχόν παραρτημάτων τους και του καταλόγου παραρτημάτων, που αριθμούνται άνω δεξιά κατά τρόπο συνεχή και κατ' αύξουσα σειρά·

— οι σελίδες του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων δεν μπορούν να περιέχουν πάνω από 1 500 χαρακτήρες, χωρίς τα διαστήματα·

— τέλος, όταν δεν αποστέλλονται στο Δικαστήριο ηλεκτρονικώς, οι σελίδες του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων πρέπει να είναι συνδεδεμένες κατά τρόπο που να καθιστά εύκολη την αποσύνδεση και όχι σταθερά συνδεδεμένες με άλλα μέσα όπως κόλλα ή συνδετήρες συρραφής.

50. Επιπλέον των ως άνω τυπικών προϋποθέσεων, τα διαδικαστικά έγγραφα που κατατίθενται ενώπιον του Δικαστηρίου πρέπει να συντάσσονται κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η κατανόηση της δομής και του περιεχομένου τους ήδη από τις πρώτες σελίδες. Επιπροσθέτως της αναγραφής, στην πρώτη σελίδα του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων, του τίτλου του οικείου διαδικαστικού εγγράφου, του αριθμού της υποθέσεως (εφόσον έχει ήδη γνωστοποιηθεί από τη γραμματεία) και των οικείων διαδίκων ή των αρχικών τους (όταν η υπόθεση έχει ανωνυμοποιηθεί), *το υπόμνημα ή οι παρατηρήσεις αρχίζουν με σύντομη παράθεση του διαγράμματος που ακολουθεί ο συντάκτης τους ή με πίνακα περιεχομένων*. Το υπόμνημα ή οι γραπτές παρατηρήσεις τελειώνουν *υποχρεωτικά με τα αιτήματα του συντάκτη τους ή, στις προδικαστικές υποθέσεις, με τις απαντήσεις τις οποίες αυτός προτείνει να δοθούν* στα ερωτήματα που έχει υποβάλει το αιτούν δικαστήριο.

51. Για τα διαδικαστικά έγγραφα που υποβάλλονται στο Δικαστήριο δεν προβλέπεται, όσον αφορά το περιεχόμενό τους, καμία άλλη προϋπόθεση πέραν εκείνων που απορρέουν από τον Οργανισμό και τον κανονισμό διαδικασίας, δεν πρέπει όμως να λησμονείται ότι τα εν λόγω έγγραφα αποτελούν τη βάση για τη μελέτη της δικογραφίας από το Δικαστήριο και ότι, κατά κανόνα, πρέπει να μεταφραστούν από το Δικαστήριο ή το θεσμικό όργανο από το οποίο προέρχονται. Επομένως, προς το συμφέρον της εύρυθμης διεξαγωγής της διαδικασίας αλλά και προς το συμφέρον των ίδιων των διαδίκων, *τα υπομνήματα ή οι γραπτές παρατηρήσεις πρέπει να έχουν απλή και ακριβή διατύπωση*, χωρίς να χρησιμοποιούν τεχνικούς όρους που προσιδιάζουν σε ένα μόνον εθνικό νομικό σύστημα. Οι επαναλήψεις πρέπει να αποφεύγονται, ενώ οι κατά το δυνατόν σύντομες περίοδοι πρέπει να προτιμώνται από τις μακρές και περίπλοκες περιόδους, με παρενθετικές ή δευτερεύουσες προτάσεις.

52. Όταν οι διάδικοι επικαλούνται, με το υπόμνημα ή τις παρατηρήσεις τους, συγκεκριμένο νομικό κείμενο ή συγκεκριμένη ρύθμιση του εθνικού δικαίου ή του δικαίου της Ένωσης, *οι παραπομπές στο κείμενο αυτό ή στην εν λόγω ρύθμιση πρέπει να παρατίθενται με ακρίβεια*, όσον αφορά τόσο την ημερομηνία εκδόσεως και, ει δυνατόν, την ημερομηνία δημοσιεύσεως του κανόνα αυτού όσο και τη διαχρονική εφαρμογή του. Ομοίως, όταν παραθέτουν απόσπασμα ή χωρίο δικαστικής αποφάσεως ή προτάσεων γενικού εισαγγελέα, οι διάδικοι παρακαλούνται να αναφέρουν τόσο την ονομασία και τον αριθμό της οικείας υποθέσεως όσο και τον αριθμό ECLI («European Case Law Identifier») της αποφάσεως και των προτάσεων και να προσδιορίζουν επακριβώς το σχετικό απόσπασμα ή χωρίο.

53. Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι *η νομική επιχειρηματολογία των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων πρέπει να περιλαμβάνεται στα υπομνήματα ή στις γραπτές παρατηρήσεις και όχι στα τυχόν συνημμένα παραρτήματα* τα οποία κατά κανόνα δεν μεταφράζονται. Μόνον τα έγγραφα που μνημονεύονται στο σώμα του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων και που είναι αναγκαία προς τεκμηρίωση ή επεξήγηση του περιεχομένου τους πρέπει να επισυνάπτονται στο υπόμνημα ή στις παρατηρήσεις. Εξάλλου, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 57, παράγραφος 3, του κανονισμού διαδικασίας, η προσκόμιση παραρτημάτων επιτρέπεται μόνον εφόσον συνοδεύεται από κατάλογο των παραρτημάτων. Στον κατάλογο αυτόν πρέπει να περιλαμβάνεται, για κάθε επισυναπτόμενο έγγραφο, ο αύξων αριθμός του παραρτήματος, σύντομη μνεία της φύσεώς του, καθώς και αναγραφή της σελίδας ή της παραγράφου του υπομνήματος ή των παρατηρήσεων στην οποία μνημονεύεται το έγγραφο και η οποία δικαιολογεί την προσκόμισή του.

54. Όταν διαδικαστικό έγγραφο αποκλίνει προδήλως από τις απαιτήσεις που ορίζονται ανωτέρω και, ιδίως, από εκείνες που αφορούν την εμφάνιση και την έκτασή του, η γραμματεία το επιστρέφει στον συντάκτη του καλώντας τον να το τακτοποιήσει εντός σύντομης προθεσμίας.

Η κατάθεση και η διαβίβαση των διαδικαστικών εγγράφων

55. Στη δικογραφία κατατίθενται μόνον τα έγγραφα που ρητώς προβλέπονται από τους κανόνες που διέπουν τη διαδικασία. Το Δικαστήριο δεν λαμβάνει υπόψη έγγραφα που δεν προβλέπονται από τους κανόνες αυτούς και η γραμματεία τα επιστρέφει στον συντάκτη τους.

56. Τα διαδικαστικά έγγραφα πρέπει να κατατίθενται εμπροθέσμως τηρουμένων των προϋποθέσεων του άρθρου 57 του κανονισμού διαδικασίας. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 57, παράγραφος 5, του κανονισμού διαδικασίας, *μόνον η ημερομηνία και η ώρα καταθέσεως του πρωτοτύπου στη γραμματεία λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των δικονομικών προθεσμιών*. Ο κανόνας του άρθρου 49, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας εφαρμόζεται μόνον στην περίπτωση που η λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται για την κατάθεση του διαδικαστικού εγγράφου, παρεκτεινόμενης, κατ' αποκοπήν, λόγω αποστάσεως κατά δέκα ημέρες, συμπίπτει με ημέρα Σάββατο ή Κυριακή ή με επίσημη αργία. Ο κατάλογος των επισήμων αργιών δημοσιεύεται κάθε έτος στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/el).

57. Οι προβλεπόμενες από τον κανονισμό διαδικασίας προθεσμίες μπορούν να παρατείνονται στις περιπτώσεις που αυτός προβλέπει. Οι αιτήσεις παρατάσεως προθεσμίας πρέπει πάντοτε να είναι αιτιολογημένες και να υποβάλλονται εγκαίρως πριν από τη λήξη της ταχθείσας προθεσμίας για την κατάθεση του συγκεκριμένου διαδικαστικού εγγράφου.

58. *Ο ασφαλέστερος και ταχύτερος τρόπος για την κατάθεση των διαδικαστικών εγγράφων είναι η χρήση της εφαρμογής e-Curia*. Η εύχρηστη και πρακτική αυτή εφαρμογή παρέχει τη δυνατότητα καταθέσεως και επιδόσεως των διαδικαστικών εγγράφων αποκλειστικώς ηλεκτρονικά, χωρίς να απαιτείται η παράλληλη ταχυδρομική αποστολή του ίδιου εγγράφου. Ο τρόπος προσβάσεως στην εφαρμογή e-Curia και οι όροι χρήσεώς της περιλαμβάνονται στην απόφαση του Δικαστηρίου σχετικά με την κατάθεση και την επίδοση διαδικαστικών εγγράφων μέσω της εφαρμογής e-Curia, καθώς και στους Όρους Χρήσεως στους οποίους παραπέμπει η απόφαση αυτή. Τα εν λόγω κείμενα είναι διαθέσιμα στον διαδικτυακό τόπο του θεσμικού οργάνου (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_78957/el/).

59. Εάν δεν διαβιβάζονται στο Δικαστήριο μέσω της προαναφερθείσας εφαρμογής, τα διαδικαστικά έγγραφα μπορούν επίσης να αποστέλλονται στο Δικαστήριο *ταχυδρομικώς*. Ο φάκελος που περιλαμβάνει το αποστελλόμενο έγγραφο πρέπει να απευθύνεται στη γραμματεία του Δικαστηρίου στην ακόλουθη διεύθυνση: Rue du Fort Niedergrünewald, L-2925 Λουξεμβούργο. Συναφώς, χρήσιμο είναι να υπομνησθεί ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 57, παράγραφος 5, του κανονισμού διαδικασίας, μόνον η ημερομηνία και η ώρα καταθέσεως του πρωτοτύπου στη γραμματεία λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των δικονομικών προθεσμιών. Επομένως, προς αποφυγή της απώλειας προθεσμίας, συνιστάται ιδιαιτέρως η αποστολή με συστημένη επιστολή ή με ταχυμεταφορά, αρκετές ημέρες πριν από τη λήξη της προθεσμίας καταθέσεως του οικείου εγγράφου, ή ακόμη η κατάθεση με υλική παράδοση στη γραμματεία του Δικαστηρίου ή, εκτός των ωρών λειτουργίας της γραμματείας, στην υπηρεσία υποδοχής των κτιρίων του Δικαστηρίου όπου ο φύλακας υπηρεσίας θα το παραλάβει σημειώνοντας σε αυτό την ημερομηνία και την ώρα καταθέσεως.

60. Επί του παρόντος, είναι επίσης δυνατή η διαβίβαση στη γραμματεία αντιγράφου του υπογεγραμμένου πρωτοτύπου του διαδικαστικού εγγράφου ως συνημμένου *σε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου* (ecj.registry@curia.europa.eu) ή *με φαξ* [+352 433766], αλλά οι δύο αυτοί τρόποι διαβιβάσεως πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις δεδομένου ότι έχουν σύμφυτους τεχνικούς περιορισμούς και δεν παρέχουν τα ίδια πλεονεκτήματα και εχέγγυα όπως η εφαρμογή e-Curia. Υπενθυμίζεται ότι η κατάθεση διαδικαστικού εγγράφου με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή φαξ λαμβάνεται υπόψη, για τον έλεγχο της τηρήσεως των δικονομικών προθεσμιών, μόνον υπό την προϋπόθεση ότι το υπογεγραμμένο πρωτότυπο του εγγράφου, συνοδευόμενο από τα τυχόν συνημμένα, περιέρχεται στη γραμματεία το αργότερο δέκα ημέρες μετά την αποστολή του αντιγράφου του υπογεγραμμένου πρωτοτύπου με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή με φαξ. Επομένως, το υπογεγραμμένο πρωτότυπο πρέπει να αποστέλλεται ή να παραδίδεται αμελλητί, αμέσως μετά την αποστολή του αντιγράφου, χωρίς να υποστεί διορθώσεις ή τροποποιήσεις, έστω και ελάχιστες. Σε περίπτωση διαφορών μεταξύ του υπογεγραμμένου πρωτοτύπου και του προηγουμένως διαβιβασθέντος αντιγράφου, λαμβάνεται υπόψη αποκλειστικώς η ημερομηνία καταθέσεως του υπογεγραμμένου πρωτοτύπου στη γραμματεία.

61. Πέραν της αποστολής στη γραμματεία του πρωτοτύπου των υπομνημάτων ή γραπτών παρατηρήσεων με τους τρόπους διαβιβάσεως που προβλέπονται στα προηγούμενα σημεία, *πρέπει να αποστέλλεται στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση μορφότυπος των υπομνημάτων ή παρατηρήσεων αυτών ο οποίος να επιτρέπει επεξεργασία* [3], προς διευκόλυνση της διεκπεραιώσεώς τους από το Δικαστήριο και ιδίως της μεταφράσεώς τους σε μία ή περισσότερες επίσημες γλώσσες της Ένωσης: editable-versions@curia.europa.eu.

[3] Ο μορφότυπος κειμένου που επιτρέπει επεξεργασία αντιστοιχεί στο έγγραφο που έχει δημιουργηθεί με χρήση λογισμικού επεξεργασίας κειμένου όπως το Microsoft Word, το Open Office, το Google Docs ή το Pages (περιβάλλον Mac). Ειδικότερα, σε αντίθεση με τα αρχεία που βασίζονται στην απεικόνιση εγγράφων όπως τα PDF, ο εν λόγω μορφότυπος παρέχει τη δυνατότητα άμεσης επεξεργασίας του κειμένου προκειμένου αυτό να χρησιμοποιηθεί στα επόμενα στάδια διεκπεραίωσης της υποθέσεως, ιδίως στο στάδιο της μεταφράσεως.

III. Η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

62. Όπως προκύπτει από το άρθρο 20, τέταρτο εδάφιο, του Οργανισμού, η προφορική διαδικασία περιλαμβάνει κατ' ουσίαν δύο αυτοτελή στάδια: την ακρόαση των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων και την ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα. Κατά το άρθρο 20, πέμπτο εδάφιο, του Οργανισμού, το Δικαστήριο, εάν κρίνει ότι η υπόθεση δεν εγείρει κανένα νέο νομικό ζήτημα, δύναται να αποφασίσει ότι θα εκδικαστεί χωρίς προτάσεις του γενικού εισαγγελέα. Κατά τα λοιπά, επισημαίνεται ότι δεν διεξάγεται συστηματικά επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Ο σκοπός της επ' ακροατηρίου συζητήσεως

63. Λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που έχει η έγγραφη διαδικασία στο πλαίσιο των υποθέσεων που άγονται ενώπιον του Δικαστηρίου και υπό την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου 76, παράγραφος 3, του κανονισμού διαδικασίας, κατά το οποίο, στις προδικαστικές υποθέσεις, διεξάγεται επ' ακροατηρίου συζήτηση όταν το ζητεί, με αιτιολογημένη αίτηση, ένας ενδιαφερόμενος ο οποίος δεν μετέσχε στην έγγραφη διαδικασία, το αποφασιστικό κριτήριο για τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως δεν είναι τόσο η διατύπωση σχετικού ρητού αιτήματος όσο η εκ μέρους του ίδιου του Δικαστηρίου εκτίμηση ως προς την προστιθέμενη αξία της συζητήσεως αυτής και της δυνατότητάς της να συμβάλει στην επίλυση της διαφοράς ή στη διαμόρφωση των απαντήσεων που μπορούν να δοθούν από το Δικαστήριο στα υποβαλλόμενα από δικαστήριο κράτους μέλους ερωτήματα. *Επομένως, το Δικαστήριο διεξάγει επ' ακροατηρίου συζήτηση οσάκις αυτή μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση της υποθέσεως και του διακυβεύματός της, ανεξαρτήτως του αν έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα από τους διαδίκους ή τους κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένους.*

Η αίτηση διεξαγωγής επ' ακροατηρίου συζητήσεως

64. Αν οι ως άνω διάδικοι ή ενδιαφερόμενοι εκτιμούν ότι πρέπει να διεξαχθεί επ' ακροατηρίου συζήτηση σε μια υπόθεση, σε αυτούς εναπόκειται, εν πάση περιπτώσει, ευθύς μετά την επίδοση του εγγράφου με το οποίο γνωστοποιείται η περάτωση της έγγραφης διαδικασίας, *να εκθέσουν στο Δικαστήριο τους ακριβείς λόγους για τους οποίους επιθυμούν να τους ακούσει.* Η σχετική αιτιολογία –που δεν πρέπει να συγχέεται με υπόμνημα ή με γραπτές παρατηρήσεις και δεν πρέπει να υπερβαίνει τις τρεις σελίδες– πρέπει να στηρίζεται σε συγκεκριμένη εκτίμηση της χρησιμότητας διεξαγωγής επ' ακροατηρίου συζητήσεως για τον αιτούντα διάδικο και να προσδιορίζει τα στοιχεία της δικογραφίας ή της επιχειρηματολογίας τα οποία ο διάδικος αυτός θεωρεί απαραίτητο να αναπτύξει ή να αντικρούσει εκτενέστερα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Γενική αιτιολογία με επίκληση, π.χ., της σπουδαιότητας της υποθέσεως ή των υπό κρίση ζητημάτων ενώπιον του Δικαστηρίου δεν αρκεί.

Η κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και η ανάγκη ταχείας και πλήρους απαντήσεως σε αυτή

65. Όταν το Δικαστήριο αποφασίζει να διεξαγάγει επ' ακροατηρίου συζήτηση σε μια δεδομένη υπόθεση, καθορίζει την ακριβή ημερομηνία και ώρα διεξαγωγής της, οι δε διάδικοι ή οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι καλούνται σε αυτήν αμέσως από τη γραμματεία, η οποία τους ενημερώνει επίσης για τη σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού ενώπιον του οποίου έχει παραπεμφθεί η υπόθεση, για τα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας που αποφάσισε το Δικαστήριο και, εφόσον συντρέχει τέτοια περίπτωση, για τη μη ανάπτυξη προτάσεων εκ μέρους του γενικού εισαγγελέα. Προκειμένου να δοθεί στο Δικαστήριο η δυνατότητα να οργανώσει την επ' ακροατηρίου συζήτηση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, *οι ως άνω διάδικοι ή ενδιαφερόμενοι καλούνται να απαντήσουν στο σχετικό έγγραφο της γραμματείας εντός σύντομου χρόνου* δηλώνοντας αν πρόκειται όντως να μετάσχουν στην επ' ακροατηρίου συζήτηση. Σε καταφατική περίπτωση, οι ως άνω διάδικοι ή ενδιαφερόμενοι καλούνται να παράσχουν στη γραμματεία τις εξής πληροφορίες:

— το ονοματεπώνυμο, τον τίτλο και την ακριβή ιδιότητα των προσώπων που θα τους εκπροσωπήσουν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

— το ονοματεπώνυμο, τον τίτλο και την ακριβή ιδιότητα του προσώπου που πρόκειται, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να λάβει τον λόγο εκ μέρους του συγκεκριμένου διαδίκου ή ενδιαφερομένου,

— τον χρόνο ομιλίας που ζητεί να έχει στη διάθεσή του το πρόσωπο αυτό, λαμβανομένων υπόψη συναφώς των ενδείξεων του σημείου 76 των παρουσών οδηγιών, και

— κάθε άλλο μέτρο που μπορεί να διευκολύνει την πρόσβαση στους χώρους του Δικαστηρίου και την εύρυθμη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, τόσο από υλικοτεχνικής όσο και, κατά περίπτωση, από γλωσσικής απόψεως.

Η καθυστερημένη ή ελλιπής απάντηση στα έγγραφα κλητεύσεως που αποστέλλει η γραμματεία είναι ικανή να διακυβεύσει την ομαλή διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως και, κατά συνέπεια, τη χρησιμότητά της για την επίλυση της ενώπιον του Δικαστηρίου διαφοράς.

66. Αν η επ' ακροατηρίου συζήτηση στην οποία κλήθηκαν οι διάδικοι ή οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι ενδέχεται να αναμεταδοθεί στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ένας από τους εν λόγω διαδίκους ή ενδιαφερομένους εκτιμά ότι η συζήτηση αυτή δεν πρέπει να αναμεταδοθεί, ενημερώνει σχετικά το συντομότερο δυνατόν το Δικαστήριο, εκθέτοντας λεπτομερώς τις περιστάσεις που δικαιολογούν τη μη αναμετάδοση. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 80α, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας, ο πρόεδρος αποφαίνεται επί του ως άνω αιτήματος το συντομότερο δυνατόν, αφού ακούσει τον εισηγητή δικαστή και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, τον επιφορτισμένο με την υπόθεση γενικό εισαγγελέα.

Διευθετήσεις ενόψει της επ' ακροατηρίου συζητήσεως

67. Ανεξαρτήτως του τίτλου και της ιδιότητάς τους, *όσοι αγορεύουν ενώπιον του Δικαστηρίου υποχρεούνται να φέρουν τήβεννο*. Οι εκπρόσωποι, οι δικηγόροι και, στις προδικαστικές υποθέσεις, κάθε άλλο πρόσωπο που έχει δικαίωμα να εκπροσωπεί, δυνάμει των εθνικών δικονομικών κανόνων, διάδικο της κύριας δίκης καλούνται, ως εκ τούτου, να έχουν μαζί τους τη δική τους τήβεννο όταν συμμετέχουν σε επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξάγεται ενώπιον του Δικαστηρίου. Για την περίπτωση που τα ανωτέρω πρόσωπα δεν διαθέτουν δική τους τήβεννο, το Δικαστήριο θέτει μερικές τηβέννους στη διάθεσή τους, αλλά λόγω του περιορισμένου αριθμού των τηβέννων και της ποικιλίας των μεγεθών τους, οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να ενημερώσουν σχετικά εκ των προτέρων το Δικαστήριο στο πλαίσιο της απαντήσεως στην κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

68. Στο πλαίσιο της ίδιας απαντήσεως και προς διασφάλιση της βέλτιστης οργανώσεως της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, οι διάδικοι και οι εκπρόσωποί τους καλούνται επίσης να ενημερώσουν το Δικαστήριο για κάθε ειδικό μέτρο που πρέπει να ληφθεί προς διευκόλυνση της απρόσκοπτης συμμετοχής τους στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, ιδίως *σε περίπτωση αναπηρίας ή περιορισμένης κινητικότητας*.

69. Λόγω των συνθηκών κυκλοφορίας στο Λουξεμβούργο αλλά και των εφαρμοζόμενων μέτρων ασφαλείας ως προς την πρόσβαση στα κτίρια του Δικαστηρίου, συνιστάται στους ενδιαφερομένους να λάβουν κάθε αναγκαίο μέτρο ώστε να είναι παρόντες στην αίθουσα διεξαγωγής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως τουλάχιστον είκοσι λεπτά πριν από την καθορισμένη ώρα ενάρξεώς της. Και τούτο διότι πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση είθισται τα μέλη του δικαστικού σχηματισμού να έχουν μια σύντομη συνάντηση με τους εκπροσώπους των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων της οποίας αντικείμενο είναι η διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Ο εισηγητής δικαστής και ο γενικός εισαγγελέας μπορούν να καλέσουν, με την ευκαιρία αυτή, τους ως άνω εκπροσώπους να παράσχουν, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, πρόσθετες διευκρινίσεις επί ορισμένων ζητημάτων ή να αναπτύξουν περαιτέρω την άποψή τους όσον αφορά συγκεκριμένη ειδική πτυχή της υπό κρίση υποθέσεως.

Η συμμετοχή στην επ' ακροατηρίου συζήτηση μέσω τηλεδιασκέψεως

70. Όπως προκύπτει από το άρθρο 78 του κανονισμού διαδικασίας, στον εκπρόσωπο διαδίκου ή, στις προδικαστικές υποθέσεις, στον διάδικο της κύριας δίκης που έχει δικαίωμα παραστάσεως ενώπιον δικαστηρίου χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο μπορεί να επιτραπεί η συμμετοχή στην επ' ακροατηρίου συζήτηση μέσω τηλεδιασκέψεως, όταν αυτός κωλύεται να μετάσχει διά ζώσης στην επ' ακροατηρίου συζήτηση για υγειονομικούς λόγους, λόγους ασφαλείας ή άλλους σοβαρούς λόγους συνδεόμενους π.χ. με την κατάσταση της υγείας του, με απεργία στον τομέα των μεταφορών ή ακόμη με αιφνίδια ματαίωση της πτήσης στην οποία επρόκειτο να επιβιβασθεί λίγες ώρες πριν από τη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

71. Για να ληφθεί υπόψη, η σχετική αίτηση υποβάλλεται με χωριστό δικόγραφο μόλις γίνει γνωστός ο λόγος του κωλύματος και περιέχει προσδιορισμό της φύσεως του προβαλλόμενου κωλύματος, καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας του προσώπου με το οποίο θα μπορεί να επικοινωνήσει το Δικαστήριο εάν δεχθεί την αίτηση. Τα στοιχεία αυτά παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα προηγούμενης πραγματοποιήσεως των αναγκαίων τεχνικών δοκιμών και δοκιμών διερμηνείας με σκοπό τη διασφάλιση της βέλτιστης ποιότητας ήχου και εικόνας και της απόλυτης σταθερότητας της σύνδεσης στο διαδίκτυο.

72. Το Δικαστήριο επιφυλάσσεται, συναφώς, του δικαιώματος να προσδιορίζει την τεχνική λύση που παρέχει κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας και αξιοπιστίας ώστε να είναι δυνατή η καλή σύνδεση και, ως εκ τούτου, η λυσιτελής συμμετοχή των διαδίκων στην επ' ακροατηρίου συζήτηση υπό συνθήκες παρόμοιες με εκείνες που επικρατούν κατά τη διά ζώσης επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η χρήση συγκεκριμένου εξοπλισμού τηλεδιασκέψεως ή κάθε άλλου συστήματος εικονικής συνεδριάσεως μπορεί να επιτραπεί μόνον κατόπιν εγκρίσεως εκ μέρους του Δικαστηρίου και αφού ληφθούν όλες οι αναγκαίες εγγυήσεις όσον αφορά την ποιότητα και τη σταθερότητα της σύνδεσης. Συναφώς, οι διάδικοι καλούνται να συμβουλευθούν τον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7031/el), τόσο ως προς τις τεχνικές προδιαγραφές προς τις οποίες καλούνται να συμμορφώνονται όσο και ως προς τις πρακτικές συστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της συμμετοχής σε επ' ακροατηρίου συζήτηση μέσω τηλεδιασκέψεως.

73. Αν οι προαναφερθείσες δοκιμές είναι επιτυχείς, ο διάδικος ή ο εκπρόσωπος θα μπορεί να συμμετάσχει στην επ' ακροατηρίου συζήτηση μέσω τηλεδιασκέψεως υπό τις αυτές συνθήκες με εκείνες που επικρατούσαν κατά την πραγματοποίηση των δοκιμών. Στην αντίθετη περίπτωση –ή σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως συμμετοχής μέσω τηλεδιασκέψεως–, ο ενδιαφερόμενος διάδικος ή εκπρόσωπος θα κληθεί να μεριμνήσει ώστε να αναπληρωθεί από πρόσωπο που θα παραστεί διά ζώσης, υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενης απόφασης του Δικαστηρίου για μετάθεση της ημερομηνίας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

Ο συνήθης τρόπος διεξαγωγής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως

74. Μολονότι ο τρόπος διεξαγωγής της μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υποθέσεως, η επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Δικαστηρίου περιλαμβάνει ωστόσο, κατά κανόνα, τρία διακριτά μέρη: τις κυρίως ειπείν αγορεύσεις, τις ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου και τις δευτερολογίες. Μολονότι οι αγορεύσεις γίνονται από την προβλεπόμενη προς τούτο θέση, κατά γενικό κανόνα οι εκπρόσωποι των διαδίκων απαντούν στις ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου και δευτερολογούν από τη θέση που έχει καθοριστεί για αυτούς στην αίθουσα συνεδριάσεων.

Το πρώτο στάδιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως: οι αγορεύσεις

Ο σκοπός των αγορεύσεων

75. Πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, η επ' ακροατηρίου συζήτηση αρχίζει συνήθως με τις αγορεύσεις των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων. Δεδομένου ότι το Δικαστήριο έχει ήδη γνώση της υποθέσεως βάσει της έγγραφης διαδικασίας, οι αγορεύσεις δεν έχουν σκοπό να υπενθυμίσουν το περιεχόμενο των υπομνημάτων ή των γραπτών παρατηρήσεων. Οι αγορεύσεις παρέχουν στους διαδίκους ή στους ενδιαφερομένους *τη δυνατότητα, πρωτίστως, είτε να ανταποκριθούν σε ενδεχόμενο αίτημα του Δικαστηρίου να επικεντρώσουν τις αγορεύσεις τους επί συγκεκριμένου ζητήματος είτε να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους έχει απευθύνει το Δικαστήριο πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση*. Στο μέτρο του δυνατού, οι μετέχοντες στην επ' ακροατηρίου συζήτηση που υποστηρίζουν την ίδια άποψη ή υιοθετούν την ίδια θέση καλούνται επιπλέον να συνεννοηθούν πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση προς αποφυγήν περιττών επαναλήψεων.

Χρόνος ομιλίας και ενδεχόμενη αύξησή του

76. Ο χρόνος ομιλίας ορίζεται από τον πρόεδρο του δικαστικού σχηματισμού, μετά από διαβούλευση με τον εισηγητή δικαστή και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, τον επιφορτισμένο με την υπόθεση γενικό εισαγγελέα. Κατά κανόνα, ο χρόνος ομιλίας ορίζεται σε δεκαπέντε λεπτά, ανεξαρτήτως του δικαστικού σχηματισμού ενώπιον του οποίου έχει παραπεμφθεί η υπόθεση, η χρονική αυτή διάρκεια μπορεί όμως να επιμηκυνθεί ή να συντμηθεί σε συνάρτηση με τη φύση ή την ιδιαίτερη περιπλοκότητα της υποθέσεως, τον αριθμό και τη δικονομική ιδιότητα των μετεχόντων στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, καθώς και με τα ενδεχόμενα μέτρα οργανώσεως της διαδικασίας που έχει αποφασίσει το Δικαστήριο. Κατ' εξαίρεση, ο πρόεδρος του δικαστικού σχηματισμού μπορεί να αποφασίσει την αύξηση του ορισθέντος χρόνου ομιλίας, κατόπιν *δεόντως αιτιολογημένης αιτήσεως* διαδίκου ή κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένου. Εντούτοις, για να ληφθεί υπόψη μια τέτοια αίτηση, πρέπει να υποβληθεί από τον διάδικο ή τον ενδιαφερόμενο με την απάντησή του στην κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Ο αριθμός των αγορητών

77. Για λόγους που αφορούν την εύρυθμη διεξαγωγή της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, οι αγορεύσεις των διαδίκων ή των ενδιαφερομένων που παρίστανται κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση πρέπει να γίνονται, για καθέναν από αυτούς, από ένα μόνον άτομο. Κατ' εξαίρεση, μπορεί να επιτραπεί σε ένα δεύτερο άτομο να αγορεύσει όταν τούτο δικαιολογείται από τη φύση ή την ιδιαίτερη περιπλοκότητα της υποθέσεως και υπό την επιφύλαξη ότι θα υποβληθεί *δεόντως αιτιολογημένη σχετική αίτηση* με την απάντηση του διαδίκου ή του ενδιαφερομένου στην κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Η αποδοχή ενός τέτοιου αιτήματος δεν συνεπάγεται ωστόσο καμία παράταση του χρόνου ομιλίας και, ως εκ τούτου, ο χρόνος ομιλίας που παρέχεται στον οικείο διάδικο πρέπει να κατανεμηθεί μεταξύ των δύο αγορητών.

Το δεύτερο στάδιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως: οι ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου

78. Πέραν των ερωτήσεων που ενδέχεται να θέσουν τα μέλη του Δικαστηρίου πριν ή κατά τη διάρκεια των αγορεύσεων, οι αγορητές ενδέχεται να κληθούν, μετά τις αγορεύσεις αυτές, να απαντήσουν σε συμπληρωματικές ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου. Οι ερωτήσεις τους αυτές έχουν ως σκοπό την ολοκλήρωση της εκ μέρους τους γνώσεως της δικογραφίας και παρέχουν τη δυνατότητα στους αγορητές να αποσαφηνίσουν ή να επεξηγήσουν περαιτέρω ορισμένα σημεία τα οποία, ενδεχομένως, χρήζουν ακόμη συμπληρωματικών παρατηρήσεων.

79. Πλην ιδιαίτερων περιστάσεων, οι απαντήσεις στις ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου πρέπει να δίδονται από τους αγορητές. Αν ένας διάδικος ή ένας ενδιαφερόμενος εκτιμά ότι στις τυχόν ερωτήσεις του Δικαστηρίου θα πρέπει να απαντήσει άλλο πρόσωπο, π.χ. λόγω των ειδικών γνώσεών του σε συγκεκριμένο τομέα, πρέπει να υποβάλει ειδικό σχετικό αίτημα με την απάντησή του στην κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

Το τρίτο στάδιο της επ' ακροατηρίου συζητήσεως: οι δευτερολογίες

80. Μετά τις απαντήσεις στις ερωτήσεις των μελών του Δικαστηρίου, οι αγορητές έχουν, τέλος, τη δυνατότητα να δευτερολογήσουν εν συντομία, αν το κρίνουν αναγκαίο. Οι εν λόγω δευτερολογίες, μέγιστης διάρκειας πέντε λεπτών η καθεμία, δεν αποτελούν δεύτερο στάδιο αγορεύσεων. Έχουν ως μόνο σκοπό να παράσχουν τη δυνατότητα στους αγορητές να διατυπώσουν εν συντομία την άποψή τους επί των παρατηρήσεων που διατυπώθηκαν ή των απαντήσεων που δόθηκαν, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, από τους λοιπούς μετέχοντες σε αυτήν ή από τα μέλη του Δικαστηρίου. Αν έχει επιτραπεί σε περισσότερα πρόσωπα να λάβουν τον λόγο για έναν διάδικο ή έναν κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενο, μόνο ένα από αυτά επιτρέπεται να δευτερολογήσει.

Η διατήρηση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

81. Σε όλα τα στάδια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, οι αγορητές και τα πρόσωπα στα οποία έχει επιτραπεί να λάβουν τον λόγο κατά τη διάρκειά της υποχρεούνται να τηρούν την ανωνυμοποίηση στην οποία ενδέχεται να έχει προηγουμένως προβεί το αιτούν δικαστήριο ή το Δικαστήριο. Ως εκ τούτου, στις αγορεύσεις, τις απαντήσεις και τις δευτερολογίες τους οφείλουν να μην αποκαλύπτουν την ταυτότητα των προσώπων τα οποία αφορά η ανωνυμοποίηση και να μη μνημονεύουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίησή τους.

Οι γλώσσες που χρησιμοποιούνται κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση

82. Υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας των κρατών μελών να χρησιμοποιούν την επίσημη γλώσσα τους όταν μετέχουν σε επ' ακροατηρίου συζήτηση, καθώς και της δυνατότητας των τρίτων κρατών να χρησιμοποιούν μία από τις γλώσσες που αναφέρονται στο άρθρο 36 του κανονισμού διαδικασίας όταν μετέχουν σε προδικαστική διαδικασία ή όταν παρεμβαίνουν σε διαφορά εκκρεμή ενώπιον του Δικαστηρίου, οι λοιποί μετέχοντες στη δίκη υποχρεούνται να αγορεύσουν στη γλώσσα διαδικασίας η οποία καθορίζεται σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπει το άρθρο 37 του κανονισμού διαδικασίας.

83. Στις προδικαστικές υποθέσεις, οι διάδικοι της κύριας δίκης μπορούν, κατ' εξαίρεση, να ζητήσουν από το Δικαστήριο να τους επιτρέψει να χρησιμοποιήσουν κατά την προφορική διαδικασία άλλη γλώσσα και όχι εκείνη του αιτούντος δικαστηρίου. Η αίτηση αυτή –η οποία πρέπει να υποβάλλεται με την απάντηση του συγκεκριμένου διαδίκου στην κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση– πρέπει να *αιτιολογείται δεόντως* και να περιέχει ρητή μνεία των λόγων για τους οποίους ζητείται η χρήση άλλης γλώσσας καθώς και των λόγων που συνηγορούν υπέρ της επιλογής της γλώσσας αυτής μεταξύ των γλωσσών που αναφέρονται στο άρθρο 36 του κανονισμού διαδικασίας. Σύμφωνα με το άρθρο 37, παράγραφος 4, του κανονισμού διαδικασίας, επί της αιτήσεως αποφαίνεται, κατά περίπτωση, ο πρόεδρος του δικαστικού σχηματισμού ενώπιον του οποίου έχει παραπεμφθεί η υπόθεση ή το Δικαστήριο, αφού ακούσει, επί της αιτήσεως, τον αντίδικο της κύριας δίκης και τον γενικό εισαγγελέα. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η γλώσσα την οποία αφορά μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το σύνολο των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων ([4]).

84. Η εξαίρεση του προηγούμενου σημείου ισχύει μόνο για τις προδικαστικές διαδικασίες. Πλην των περιπτώσεων του σημείου 82 του παρουσών οδηγιών, οι διάδικοι στη δίκη επί ευθείας προσφυγής ή επί αναιρέσεως υποχρεούνται να αγορεύσουν, να δευτερολογήσουν και να απαντήσουν στις τυχόν ερωτήσεις του Δικαστηρίου χρησιμοποιώντας τη γλώσσα διαδικασίας ([5]).

Οι απαιτήσεις της ταυτόχρονης διερμηνείας και οι συνακόλουθοι περιορισμοί

85. Ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για αγορεύσεις, δευτερολογίες ή απαντήσεις στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου, οι αγορητές δεν πρέπει να λησμονούν ότι τα μέλη του δικαστικού σχηματισμού, ο γενικός εισαγγελέας και οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι παρακολουθούν συχνά τις αγορεύσεις τους σε άλλη γλώσσα μέσω ταυτόχρονης διερμηνείας. Επομένως, προς εξασφάλιση της εύρυθμης διεξαγωγής της επ' ακροατηρίου συζητήσεως και της ποιότητας της εργασίας των διερμηνέων –οι οποίοι πρέπει, ενίοτε, να στηριχθούν σε διερμηνεία που γίνεται προς άλλη γλώσσα πριν μεταφράσουν τα λεγόμενα του ομιλητή προς τη γλώσσα του ακροατή–, οι εκπρόσωποι των διαδίκων ή οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι καλούνται, *εφόσον έχουν στη διάθεσή τους κείμενο της αγορεύσεώς τους, έστω και συνοπτικό, σημειώσεις της αγορεύσεώς τους ή σχεδιάγραμμα της παρεμβάσεώς τους, να τα αποστείλουν το συντομότερο δυνατόν πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση στη Διεύθυνση Διερμηνείας* με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (Interpretation@curia.europa.eu). Το εν λόγω κείμενο ή οι εν λόγω σημειώσεις προορίζονται αποκλειστικά για τους διερμηνείς και καταστρέφονται μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Δεν διαβιβάζονται στα μέλη του δικαστικού σχηματισμού ή στον επιφορτισμένο με την υπόθεση γενικό εισαγγελέα ούτε κατατίθενται στη δικογραφία.

86. Προς διευκόλυνση της διερμηνείας και, κατά συνέπεια, της κατανοήσεως των αγορεύσεων τόσο από τα μέλη του δικαστικού σχηματισμού και τον επιφορτισμένο με την υπόθεση γενικό εισαγγελέα όσο και από τους λοιπούς παριστάμενους στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, είναι απαραίτητο, κατά την εν λόγω συζήτηση, *ο αγορητής να ομιλεί στο μικρόφωνο καθαρά, με φυσικό και όχι ιδιαίτερα γρήγορο ρυθμό*. Η διερμηνεία διευκολύνεται όταν ο αγορητής αναφέρει στην αρχή το διάγραμμα της παρεμβάσεως και χρησιμοποιεί συστηματικά σύντομες προτάσεις με απλή δομή. Όταν αναφέρεται, κατά την αγόρευσή του, σε απόφαση ή διάταξη του Δικαστηρίου ή του Γενικού Δικαστηρίου, ο αγορητής καλείται επίσης να μνημονεύει την ημερομηνία της αποφάσεως ή διατάξεως, καθώς και τον αριθμό και την ονομασία της συγκεκριμένης υποθέσεως.

Η μετά την επ' ακροατηρίου συζήτηση διαδικασία

87. Η ενεργός συμμετοχή των διαδίκων ή των κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερομένων περατώνεται με την ολοκλήρωση της επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Υπό την επιφύλαξη της όλως εξαιρετικής περιπτώσεως επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 83 του κανονισμού διαδικασίας, οι ως άνω διάδικοι ή ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να υποβάλουν γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις, ιδίως απαντώντας στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα, όταν ο πρόεδρος του δικαστικού σχηματισμού έχει κηρύξει το πέρας της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

([4]) Όταν το Δικαστήριο επιτρέπει τη χρήση άλλης γλώσσας πλην της γλώσσας διαδικασίας για τις απαντήσεις στις ερωτήσεις που τυχόν θα τεθούν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η δυνατότητα χρήσης της άλλης γλώσσας ισχύει μόνο μόνο για τις απαντήσεις αυτές. Οι αγορεύσεις των διαδίκων και οι δευτερολογίες τους πρέπει να γίνονται στη γλώσσα διαδικασίας.

([5]) Όσον αφορά τις προσφυγές λόγω παραβάσεως, το καθού κράτος μέλος δικαιούται να χρησιμοποιήσει κατά την προφορική διαδικασία διαφορετική γλώσσα από εκείνη που χρησιμοποίησε κατά την έγγραφη διαδικασία, υπό τον όρο όμως η διαφορετική αυτή γλώσσα να είναι μία από τις επίσημες γλώσσες του καθού κράτους μέλους και να έχει υποβληθεί εγκαίρως σχετική αίτηση, ει δυνατόν με την απάντηση στην κλήση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η γλώσσα την οποία αφορά μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το σύνολο των μετεχόντων στη διαδικασία.

88. Όταν η επ' ακροατηρίου συζήτηση έχει αναμεταδοθεί, παραμένει διαθέσιμη στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μέγιστο χρονικό διάστημα ενός μηνός μετά την περάτωση της επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Αν ένας διάδικος ή ένας ενδιαφερόμενος ο οποίος έχει μετάσχει στην εν λόγω επ' ακροατηρίου συζήτηση εκτιμά ότι η μαγνητοσκόπηση της επ' ακροατηρίου συζητήσεως πρέπει να αποσυρθεί από τον ως άνω διαδικτυακό τόπο, μπορεί να απευθύνει στο Δικαστήριο αίτηση στην οποία να εκτίθενται οι περιστάσεις που δικαιολογούν την απόσυρση αυτή. Αν η αίτηση γίνει δεκτή, η συγκεκριμένη μαγνητοσκόπηση αποσύρεται αμέσως από τον διαδικτυακό τόπο.

Η ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα και η δημοσίευση της αποφάσεως που περατώνει τη δίκη

89. Οι διάδικοι και οι κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού ενδιαφερόμενοι ενημερώνονται μεν από τη γραμματεία για την ημερομηνία δημοσιεύσεως της αποφάσεως που περατώνει τη δίκη και, κατά περίπτωση, την ημερομηνία κατά την οποία ο γενικός εισαγγελέας θα αναπτύξει τις προτάσεις του στην υπόθεση που τους αφορά, αλλά δεν υποχρεούνται να μεταβούν στο Λουξεμβούργο. Και τούτο διότι η ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα και η δημοσίευση των αποφάσεων του Δικαστηρίου αναμεταδίδονται ζωντανά στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

90. Το πλήρες κείμενο των προτάσεων και της αποφάσεως επιδίδεται στους διαδίκους και στους ενδιαφερομένους από τη γραμματεία και αναρτάται στον διαδικτυακό τόπο του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις διαθέσιμες γλώσσες.

IV. **ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

91. Οι παρούσες πρακτικές οδηγίες καταργούν και αντικαθιστούν τις πρακτικές οδηγίες προς τους διαδίκους, σχετικά με τις υποθέσεις που άγονται ενώπιον του Δικαστηρίου, της 10ης Δεκεμβρίου 2019.

92. Οι παρούσες πρακτικές οδηγίες δημοσιεύονται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Τίθενται σε ισχύ την πρώτη ημέρα του μήνα που έπεται της δημοσιεύσεώς τους.

Λουξεμβούργο, 2 Ιουλίου 2024.